

Hannemaija Rouvali

Se jokin sinussa on

Avaimet koskettavaan taiteilijuuteen artistin mielessä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

16.11.2016

Tekijä Otsikko	Hannemaija Rouvali Avaimet koskettavaan taiteilijuuteen artistin mielessä
Sivumäärä Aika	41 sivua + 1liite 16.11.2016
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Laulunopettaja
Ohjaajat	Lehtori Jukka Väisänen Lehtori Raili Honkanen-Korhonen
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia haastattelun avulla, onko minua koskettavien musiikki-taiteilijoiden ajattelutavassa yhteneväisyyksiä siinä, kuinka he suhtautuvat tekemäänsä musiikkiin tai esiintymiseensä. Yhteneväisyyksien avulla halusin selvittää, mitkä ovat ne seikat, jotka artistin ajattelutavassa voisivat vaikuttaa siihen, että hän on yleisesti ottaen koskettava. Olin kiinnostunut saamaan vastauksia ihailemiltani artisteilta myös siksi, koska halusin verrata heidän näkemyksiään omiin ajatuksiini asiasta. Omat pohdintani ja päätelmäni ovat rakentuneet monta vuotta kestäneen ajattelutyön myötä, ja halusin tietää, pohtivatko muut artistit tai lauluntekijät saman tyyppisiä asioita.</p> <p>Koskettavat taiteilijat valitsin omien henkilökohtaisten mieltymysteni mukaan. Minun oli seurattava intuitiotani valitessani haastattelun kohteet, ja valinnan tein sen perusteella, että taiteilijat liikuttavat minua emotionaalisesti tekemällään musiikilla ja/tai esiintymisellään. Oman näkemykseni mukaan heissä kaikissa on koskettavan taiteilijan elementtejä.</p> <p>Laadin 13 haastattelukysymystä siten, että ajattelin niiden johdattelevan taiteilijaa pintaa syvemmälle vastauksissaan. Toivoin heidän pohtivan tarkasti omia emotionaalisia lähtökohtiaan liittyen neljään tärkeään kysymykseen taiteilijan näkemyksistä koskettavuuteen, hänen lähtökohdistaan musiikin tekemiselle, sekä liittyen uskallukseen ja aitouteen. Lähetin kysymykset 26 artistille sähköisesti ja sain vastauksia 14 artistilta reilun kuukauden kuluessa.</p> <p>Tutkimuksen myötä sain tukea omille johtopäätöksilleni siitä, kuinka koskettava artisti saattaa suhtautua taiteeseensa ja esiintymiseensä. Vastauksissa oli eri näkökulmia ja vivahteita, mutta suurelta osin kaikkien vastaukset olivat toistensa kanssa hyvin yhteneväisiä, varsinkin liittyen emootioon ja aitouteen. Sain tukea omille näkemyksilleni, mutta vastaukset olivat avartavia ja antoivat minulle myös uusia näkökulmia asioihin, joita en ole itse osannut aiemmin kenties tarpeeksi huomioida.</p> <p>Tutkimukseni on avaava, mutta jää pintaraapaisuksi äärimmäisen laajasta ja monisyisestä aiheesta. Lukijalle, joka ei ole tiiviisti musiikin kanssa tekemisissä, työni antaa mahdollisuuden kurkistaa esiintyvän taiteilijan ajatusmaailmaan. Muusikolle tai artistille työssäni saattaa olla uusia näkökulmia tai vahvistusta hänen omalle pohdinnalleen liittyen esimerkiksi emotionaaliseen koskettavuuteen ja läsnäoloon, sekä heittäytymiseen.</p>	
Avainsanat	Laulunkirjoitus, esiintyminen, taiteilija, emootio, läsnäolo

Author Title	Hannemaija Rouvali The 'It' Factor – Inside The Mind of an Artist
Number of Pages Date	41 pages + 1 appendices 16 November 2016
Degree	Bachelor of Music Pedagogy
Degree Programme	Music
Specialisation option	Voice Teacher
Instructors	Jukka Väisänen, MMus Raili Honkanen-Korhonen, MMus
<p>The goal of my thesis was to do a research interview on a group of artists that move me emotionally. I wanted to see, how their ideas and thoughts were aligned when it comes to their work as artists and how they deal with the emotional side of things. By investigating what they think about being present or emotionally vulnerable, I was hoping to draw conclusions on what makes an artist a captivating performer and/or songwriter. I was also keen on getting answers from the artists that I personally admire, because I wanted to compare my own thoughts and observations to theirs. My personal opinion on the matter was by this time a result of a six-year-long thinking process, and I also wanted to know if the artists, that I look up to, had ever thought about artistry from a similar perspective.</p> <p>I chose the artists due to my own personal opinion on their emotional captivity. I had to follow my intuition about how I thought they might pursue their personality, emotions and attitude toward their art and performing. I think the people I chose to interview all have the elements that I feel a touching artist has.</p> <p>I came up with 13 questions in aspiration of trying to get them to think deeper on the matter of their emotional purposes about being an artist, their insight on artistic captivity, and about being brave and genuine in their art. I sent the questions to 26 artists via social media and got answers from 14 people within about a month.</p> <p>The result of this research supported my views on what an artist's attitude towards their art might be, when they are generally perceived as emotionally moving. In the answers there were different perspectives to some extent, but for most part they were in align with each other, especially concerning emotion and authenticity. The answers were also eye-opening and gave me new perspective on some things I haven't been able to take into consideration before.</p> <p>My thesis answers some questions, but is clearly a small part of a very big and versatile subject. For a non-musician it's a sneak peek into an artist's mind. For a musician and/or an artist my research might give perspective or confirmation to their own perception about emotional captivity, presence and artistry.</p>	
Keywords	Songwriting, performing, artist, emotion, presence

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen aloittaminen	2
2	Koskettavan taiteilijuuden elementtejä	4
2.1	Musiikin tekemisen tarve	5
2.2	Miten musiikki syntyy?	5
2.3	Uskallus	6
2.3.1	Paineet, odotukset, itsekritiikki – luovuuden tappaja	8
2.3.2	Analyttisyys ja suorittaminen emotion esteenä	9
2.3.3	Yrittäminen ja pelko	11
2.4	Aitous ja rehellisyys	12
2.4.1	Omaperäisyys, persoona	15
2.5	Läsnäolo	16
2.5.1	Vastuu energiasta	18
3	Tutkimus- ja haastattelumenetelmät	20
4	Mikä koskettaa taiteilijaa, koskettaa kuulijaa	21
4.1	Emootio	21
4.2	Aitous	22
4.3	Läsnäolo ja karisma	23
4.4	Taiteilija kuluttajana	24
5	Taiteilijan lähtökohta tekemiselleen	25
5.1	Tunteet pelissä	25
5.2	Musiikista apua tunnemaailman kiemuroihin	26
5.3	”Teen omaa juttua”	27
5.4	Jakamisen iloa	28
6	Koskettava taiteilijuus kysyy rohkeutta	29
6.1	Kynnyksen ylittäminen	29
6.2	Heittäytyminen ja jännitys	30
6.3	Negatiivinen palaute	31
6.4	Positiivinen palaute	32
6.5	Avoin = haavoittuvainen	32
6.6	Työskentely oman itsen kanssa	33

7	Emotionaalisen vuorovaikutuksen syntyä rajoittavia tekijöitä	33
7.1	Analyttisyys	34
7.2	Epäaitous ja laskelmointi	34
7.3	Tilanteen haastavuus	36
8	Pohdinta	36
	Lähteet	40
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelun saatesanat	

1 Johdanto

Valmistuessani Pop & Jazz Konservatoriosta olin herännyt uudenlaiseen tilanteeseen: en tuntenut esiintyessäni juuri mitään. Olin oppinut esiintymään koulussa ja sen tuoman kokemuksen myötä, ja olin rohkaistunut siinä määrin, että uskalsin jo liikuttaa kättäni tai liikehtiä muutenkin musiikin tahdissa. Yhtäkkiä kuitenkin heräsin siihen ajatukseen, että tekemiseni ei liikuta emotionaalisesti ketään, ei edes itseäni. Ryhdyin miettimään, mitkä seikat voisivat olla syynä siihen, että maailman koskettavimmat tai sykähdyttävimmät esiintyjät ovat sellaisia kuin ovat, ja kuinka voisin itse kehittyä.

Mikä saa James Brownin, Michael Jacksonin, Whitney Houstonin tai Ella Fitzgeraldin kaappaamaan kuulijan tai katsojan täysin mukaansa? James Brownin koko keho elää musiikissa, jota hän esittää. Kappaleet eivät välttämättä ole monimutkaisia, mutta soitto ja rytmi ovat sellaista, jotka saa kehoni välittömästi liikkumaan. James Brown tuntuu äänellään ja kehollaan olevan yksi soittimista, liima, joka kiinnittää kappaleen elementit yhdeksi toimivaksi, minut mukaansa tempaavaksi kokonaisuudeksi. Hän näyttää esiintyessään siltä, ettei hänen mielessään ole mitään muuta kuin musiikkia.

Michael Jackson taas on minulle kuin ilmaa, jota hengitän. Elin koko lapsuuteni ja nuoruuteni kuunnellen Jacksonin musiikkia, enkä osannut edes mieltää hänen tuotantoaan kappaleiksi tai musiikiksi, vaan se kaikki oli minulle kuin koti; Michaelin ääni, kappaleet, rytmit, levykokonaisuudet. Osasin kaiken ulkoa ja jokin piilotettu osa minusta heräsi – ja herää edelleen – eloon, kun laitoin hänen levynsä soimaan, tai jos jokin hänen kappaleistaan soi radiossa, tai vaikka ostoskeskuksessa. Muistan, kun kuulin joitakin kappaleita ensimmäistä kertaa. Rytmikkäimmät kappaleet tuntuivat minusta samalta, kuin olisin maistanut maailman parasta salmiakkia: niin hyvää, pakko saada lisää! Ihailin aina, kuinka Michael, kuten esikuvansa Brown, ilmensi musiikkia ja rytmiä koko kehollaan. Michael Jackson ei vain tanssinut, laulanut ja tehnyt musiikkia; tuntuu, kuin hän olisi ollut musiikin ruumiillistuma.

Whitney Houstonista olen samaa mieltä, kuin haastateltavani Meri-Tuuli Elorinne. Musiikillisista esikuvista kysyttäessä hän vastasi minulle näin: ”Rakastan Whitney Houstonia siksi, että hän oli kaikkea tätä mistä olen kirjoittanut. Hän ei vain laulanut, hän oli LAULU”. Elorinne sanoo hyvän esiintyjän olevan aito, rehellinen ja aina oma itsensä, joka uskaltaa paljastaa itsestään ja ottaa yleisön tarpeet huomioon. Paitsi, että Houstonilla oli minusta

yksi maailmankaikkeuden kauneimmista äänistä, hän tuli lavalle antamaan yleisölle kaikkensa, omista epävarmuuksistaan huolimatta. Lavalla oli vain musiikkia, ylellisyyttä, joka tuotiin yleisölle nautittavaksi.

Ella Fitzgerald on yksi esikuvistani siksi, koska en miellä häntä vain laulajana. Hän oli kaikki soittimet samassa paketissa. Hän oli itkevä viulu, hän oli svengaava rytmiryhmä, improvisoiva trumpetti, tarinankertoja ja viihdyttäjä; kokonainen big band yhden naisen muodossa. Videotaltioinnissa (1969) Fitzgerald aloittaa improvisoidun soolon One Note Samba (A.C Jobim) ja päättyy lainaamaan otteita muutamasta muustakin jazz-yleisölle tutusta laulusta, pääosassa ollen kuitenkin improvisointi. Katsoessani taltiointia minulle tulee mieleen, että tältä varmastikin näyttää flow-tila¹. Ella pysyy sävellajissa sekä tempossa, joskin sillä leikitellen ja sitä muunnellen. Hän ikään kuin laulaa rumpusoolon josakin vaiheessa, ja hetkeä aiemmin lauloi melodiaa viulun lailla. Kaikki hänen tekemänsä äänet ovat inhimillisiä ja kuulostavat ihmisestä tulevilta, emotion aiheuttamilta äännähdyksiltä. Hän siis näyttää pukevan tunteensa näiksi musiikin kielellä puhutuiksi lauseiksi leikitellen, viihdyttäen, tuntien oman instrumenttinsa täydellisesti.

Mikä on saanut nämä mainitsemani esikuvat eläytymään ja elämään musiikissa niin voimakkaasti ja rajoituksitta? Suoraa vastausta minulle ei ollut saatavilla, joten ryhdyin tarkkailemaan heitä, sekä muita minua koskettavia taiteilijoita ja pohtimaan, mikä saa ihmisen toimimaan esimerkiksi heidän tavallaan lavalla ollessaan, tai laulua kirjoittaessaan.

1.1 Tutkimuksen aloittaminen

Haastattelin 14 minun mielestäni koskettavaa artistia ja musiikkitaiteilijaa. Heistä jokainen tekee kokonaan tai osittain artistina esittämänsä kappaleet. Minua kiinnosti se, ovatko he ajatelleet saman tyyppisiä ajatuksia kuin minä, liittyen koskettavan taiteen te-

¹ Antti Mattilan (8.9.2009) kirjoittaman artikkelin mukaan psykologi Mihaly Csikszentmihalyi (1990) määrittää flow-tilan yksilön syventymisenä tehtävään ja tavoitteelliseen toimintaan keskittyneesti koko kapasiteetillaan sulkien kaiken muun tietoisuudesta.

kemiseen, vai tuleeko se heille luonnostaan, sen kummemmin ajattelematta. Oma epäilyni oli se, että moni tiedostaa, kuinka suhtautuu esimerkiksi flow-tilaan ja sen merkitykseen, vaikka eroavaisuuksia teko- ja suhtautumistapojen välillä olisikin.

Kyselyyni vastasivat seuraavat artistit: Meri-Tuuli Elorinne (Jippu), Anniliina Omwami (The Wrecking Queens), Henna Tikkanen (Henna Narva), Siiri Kangas, Hanna Seppälä (HANNAH), Laura Autio (LKA), Heidi Tuikkanen (Haydé), Anna-Maija Laitinen (Anna Inginmaa), Karoliina Niskanen (MC Pyhä Lehmä), Joanna Heikkilä (Jonnu), Stina Koistinen (Color Dolor, Frank Frank Frank), Johanna Pitkänen (Yona), Roope Salminen (Roope Salminen ja Koirat) ja Hanna-Maria Helenius.

Kysyin heiltä seuraavat kysymykset:

1. Mitä musiikin tekeminen sinulle merkitsee, miksi haluat tehdä musiikkia?
2. Mitä esiintyminen sinulle merkitsee, miksi haluat esiintyä?
3. Määritteletkö itsesi taiteilijaksi? Miksi/miksi et?
4. Miten kuvailisit musiikin tekemisen (sävellys/sanoitus) prosessia emotion tai mahdollisen flow-tilan näkökulmasta?
5. Miten kuvailisit esiintymistä parhaimmillaan, emotion tai mahdollisen flow-tilan näkökulmasta?
6. Minkälainen esiintyjä on mielestäsi hyvä esiintyjä?
7. Minkälainen esiintyjä on mielestäsi mukaansatempaava, pysäyttävä, liikuttava?
8. Tiedostatko oman uniikkiutesi, miten sen käsität ja kuinka tuot sitä esille musiikissasi?
9. Mainitse yksi musiikillisista esikuvistasi. Miksi hän on esikuvasi?
10. Minkälainen artisti/esintyjä/musiikintekijä haluat olla?
11. Kuinka suhtaudut joko itsestäsi tai ulkopuolelta lähtöisin oleviin kielteisiin kommentteihin tai paineisiin, ja kuinka se vaikuttaa taiteeseesi?
12. Onko tuottamasi materiaali aina ns. 'timanttia'?
13. Miksi sinä olet tunteita herättävä muusikko? Tai mitkä muut seikat ovat mielestäsi hyviä ominaisuuksia itsessäsi muusikkona?

Kaikki haastattelemi artistit ovat mielestäni todella taitavia siinä mitä he tekevät, ja heissä on sitä jotakin. Tietysti haastatteluni ulkopuolelle jäi monia suomalaisia osajia, mutta he, jotka vastasivat kyselyyni, ovat tehneet vaihtelevasti uraa artisteina Suomessa, mutta ovat tekemisellään tavoittaneet emotionaalisella tasolla minut ja monet muut.

2 Koskettavan taiteilijuuden elementtejä

Taiteen määritelmää on vaikea löytää, sillä vastaus ei ole yksiselitteinen. Taiteilija on tietysti ihminen, joka tekee taidetta. Filosofian tohtori Kaarle S. Laurila on määritellyt taiteen seuraavasti:

”Taide on sellainen inhimillinen toiminta, jonka tarkoituksena on tartuttaa muihin omia tunnevaikutelmiamme antamalla niille suunnitelmallisesti tartuttavaksi muovailtu ja todella myös tartuttavasti vaikuttava, havainnollinen ilmaisumuoto.” (Laurila 1918, 238.)

Artisti taas on internet-sanakirjan mukaan viihdyttävä ja esiintyvä taiteilija, ja tätä termiä käytetään useimmiten viihteen alalla toimivista laulajista (Pienehkö sivistyssanakirja).

Pohdintani koskettavasta muusikkoudesta lähti alun perin liikkeelle siitä, kun koin itse olevani niin rajoittunut tekemisessäni, että sen synnyttämä ilo oli joko kokonaan, tai suureksi osaksi jäänyt taka-alalle. Tämä oivallus oli minulle äärimmäisen tärkeä osa matkalla kohti merkityksellistä esiintymistä.

Lienee turhaa edes mainita, että maailman parhaat ja mielestäni koskettavimmat taiteilijat ovat jokainen taitojensa puolesta maailman huippua. Koskettamisella tarkoitan esiintyjän kykyä liikuttaa emotionaalisesti, eli aiheuttaa suurimmaksi osaksi positiivisia tunteita kuulijassa ja katsojassa. Omat suosikkini paitsi koskettavat, ovat myös suorastaan virtuoosimaisia taitajia lajeissaan, joten ensimmäinen oletus oli se, että heidän ei tarvitse jännittää osaamisensa puolesta, tai vaikka jännittäisivätkin, jollakin tavalla he kuitenkin omaan tekemiseensä luottavat. Ilman luottamusta omaan osaamiseen olisi tuskin mahdollista nousta satatuhapäisten yleisöjen eteen. Maailman parhailla tuskin on yhteistä ainoastaan viimeiseen asti hiottu instrumentinhallinta. Se on minusta itsestään selvää, sillä heitä katsellessaan ja kuunnellessaan huomaa, että kyse on muustakin.

Halusin tutkimuksellani selvittää, kuinka minua koskettavien artistien ajatukset tukevat omia näkemyksiäni, ja kuinka paljon yhteneväisyyksiä heidän vastaustensa välillä on. Niiden avulla kenties voisin tehdä johtopäätöksiä siitä, millä tavalla artisti suhtautuu omaan tekemiseensä, ja kuinka se on yhteydessä siihen, että artisti on koskettava.

Väitän sekä esiintymisen, että laulunkirjoituksen kohdalla pätevän hyvin pitkälle saman tyyppiset, koskettavuuteen vaikuttavat avaimet; emootio, uskallus, rehellisyys ja läsnäolo.

2.1 Musiikin tekemisen tarve

Rakkaus musiikkiin on melkein yksinomaan syy muusikkoudelle. Vaikka tekisi pääosin musiikkia kaupallisiin tarkoituksiin, tyydyttää musiikin tekeminen tekijänsä erityisellä tavalla. Lisättäköön vielä se seikka, että muusikkous on erittäin vaativa ammatti, ja jokainen, joka tekee ammattitasolla musiikkia, on tehnyt elämässään paljon uhrauksia sen mahdollistamiseksi. Vaikkei tämä koskekaan ehdottomasti kaikkia tapauksia, harvoin millään muulla alalla aloitetaan ammattiin johtava harjoittelu jo varhain lapsena tai nuorena, kuin musiikin alalla. Muusikkous vaatii erittäin suurta omistautumista, mutta omistautumisen taustalla on halu ja suuri rakkaus musiikin tekemistä ja harjoittamista kohtaan.

Minun palava tarpeeni liittyy musiikin ilmentämiseen ja kirjoittamiseen. Olen huomattavasti onnellisempi, jos saan kirjoittaa lauluja ja leikkiä laulun taianomaisella leikkikentällä. Minulla on polttava halu ilmaista itseäni, ja teen sen musiikin avulla, koska identifioidun musiikin kautta. Luulen, että muusikot, jotka menettävät kykynsä käyttää instrumenttiaan, käyvät läpi mittavan kriisin. He joutuvat määrittelemään itsensä uudelleen. Musiikki on muusikossa niin syväälle juurtunut identiteetin osa, että ilman musiikkia eläminen voi tuntua aivan käsittämättömältä, jopa täysin mahdottomalta. Musiikki on tekijälleen elinehto. Usein tuntuu, ettei ole vaihtoehtoa. Se on kuin riippuvuus, joka on ihmiselle hyväksi.

On tärkeää muistaa, miksi tekee musiikkia tai esiintyy. On kuin musiikki olisi valinnut tekijänsä, eikä toisin päin. Tälle lahjalle on upeaa antautua, sillä se vie paikkoihin, joita ei osaa etukäteen kuvitella tai aavistaa. Musiikki on lahja, ja sitä tulee kunnioittaa avaamalla sille sydämensä.

2.2 Miten musiikki syntyy?

Samoin, kuin esiintyminen, laulunkirjoitus on harjoiteltu taito. Vaikka joillekin musiikintekijöille musiikin tekemisen prosessi tuntuisi helpommalta kuin toisille, kukaan ei ole

seppä syntyessään. Jollakin tavalla jokainen harjoittelee kirjoittamisen tai ideoimisen taitoja. Samalla tavalla, kuin jotkut oppivat piirtämisen taidon ikään kuin opettelematta, ja toiset harjoittelevat vuosikausia, taso saattaa olla loppujen lopuksi hyvin samanlainen kahden erilaisen harjoittelijan välillä. Samoin tekemisen tavat voivat olla samallakin taiteilijalla päivästä riippuen erilaiset. Joskus kappale ikään kuin kirjoittaa itse itsensä, joskus samaa kappaletta työstetään kuukausitolkulla.

Jotkut laulunkirjoittajat varaavat viikosta vakituiset ajat, jolloin he istuvat työhuoneella ja kirjoittavat, hahmottelevat ideoita soittimen kanssa tai rakentavat biittejä tietokoneohjelmilla. Eräs Suomen mittakaavassa menestynyt laulunkirjoittaja joskus neuvoi, että pitää vain istua alas ja tehdä. Sillä tavalla tulee harjoiteltua ja tehtyä. Mitä enemmän tekee huonoja lauluja pois alta, sitä enemmän syntyy 'helmiä'.

Sama kuin esiintymisessä parhaimmillaan, uskalluksen, rauhan, emotion ja läsnäolon periaate sopii laulunkirjoitukseen. Vaikka hioisi jotakin laulun osaa flow:ta seuranneella rationaalisuudella, liittyy oikean ratkaisun löytämiseen vahva emotion. Jos se tuntuu oikealta, se on oikea. Ratkaisu koskettaa tekijäänsä. Jos kirjoittamansa laulun ja sen ratkaisuiden takana ei voi seistä, kuinka voisi mennä kuulijoiden eteen esittämään tekemäänsä musiikkia?

Usein artistit saattavat kuitenkin olla erittäin epäileväisiä tai epävarmoja tuotoksensa tai tekemisensä suhteen. Itse saattaa olla jo todella kyllästynyt tekemäänsä kappaleeseen, on ikään kuin kuluttanut sen jo puhki omassa päässään, eikä enää tiedä, mitä ajatella. Siitä huolimatta hän uskaltuu paljastamaan sisimpänsä, jonka on vuodattanut kappaleisiinsa. Tämä perimmäinen luottamuksen ja uskalluksen ajatus vie esiintyjän yleisönsä eteen. Hän uskaltaa seistä ajatustensa ja tunteidensa takana, uskaltaa paljastaa vihjeet esimerkiksi siihen epätoivoon, suruun, tai yltiöpäiseen rakkauteen mitä on joskus kappaletta kirjoittaessaan tuntenut.

2.3 Uskallus

Jokainen ihminen haluaa tulla kelpuutetuksi sellaisena kuin on. Siksi musiikin tekeminen ja esittäminen on herkkää puuhaa. Varsinkin, jos uskaltaa olla oma itsensä ja ammentaa omasta, muuntelemattomasta äänestään ja sielunmaisemastaan. Esiintyjä varmasti toivoo tulevansa hyväksytyksi. Uskon myös, että monesti muusikko ottaa tietoisesti riskin tulla kritisoiduksi, jotta joku muu saisi musiikista jotakin; uusia näkökulmia, vapauden

purkaa tunteitansa musiikin kautta tai pääsyn tauolle omista kiireistään ja huolistaan ja tulla viihdytetyksi vapaailtanaan.

Jos ihminen antautuu musiikin vietäväksi, taivas on rajana. Se on parhaimmillaan täydellistä antautumista, musiikin palvelemista ja kanavoimista sekä täydellistä johtajuutta ja pelottomuutta tilannetta ja yhtyettä ajatellen. Kun mieleen mahtuu vain musiikkia, siellä ei ole pelkoa, siellä ei ole ahdistusta tai ylemmyyttä. Kuinka puhdasta ja vapauttavaa! Minkälainen vapauden ja hurmoksen tunnelma sellaisesta esiintyjästä leviääkään!

Mutta kuka uskaltaa mennä alasti nousevan katsomon eteen, sadan ihmisen katseltavaksi ja arvosteltavaksi? Me tiedämme itse oman kehomme rajallisuudet ja piirteet, joihin emme välttämättä aina ole tyytyväisiä. Vertaan tätä ilmaisun haasteellisuuteen. Oman tekemisensä ja rajallisuutensa hyväksyminen on vaikeaa, sillä se vaatii uskallusta.

Itsensä rajoittamisen vastustaminen on iso osa artistin uskallusta. Epäilen, että jokaisella, tai ainakin valtaosalla musiikkitaiteilijoista on omat pirunsa olkapäällä. Se pieni ääni, joka sanoo, ettei kappaleesta ole mihinkään, tai että ei osaa tarpeeksi hyvin. Jokaisella on tietysti omat ns. 'mörkönsä', joiden tiedostaminen on tärkeää siksi, että osaa kohdata ne pirulliset kiusankappaleet, jotka kuiskivat korvaan ja yrittävät sabotoida esitotonta tekemistä. Itsensä kohtaaminen tässä mielessä on yksi tärkeimmistä edellytyksistä luovan työn jatkumiselle.

Luulen, että joidenkin on äärimmäisen vaikeaa vaientaa negatiivisia ääniä, jotka oma itsekritiikki tai hylkäämisen pelko synnyttää. Toiset saattavat tiedostaa epäilyjen olevan käytännössä liioiteltuja ja jopa epärealistisia, joten kohauttavat olkaansa moisille negatiivisille ajatuksille. Joka tapauksessa, itse-epäilyksen – jonka luulen jokaisella taiteilijalla olevan voimakkaastikin läsnä edes joskus – ohella toimiminen vaatii suurta uskallusta ja rohkeutta.

On sekä mahtavaa, että hieman hämmentävää, että maailmanluokan tähdet kuten Michael Jackson ja Whitney Houston ovat paljastaneet epävarmoja hetkiään julkisesti tai lähipiirilleen. Jackson paljasti Oprah Winfreylle myöntämässään haastattelussa itke-neensä esimerkiksi Motown 25 Show:n jälkeen epäonnistumisestaan (Winfrey, TV-haastattelu, 1993). Tässä esityksessä Jackson oli yksin lavalla, teki ensimmäistä kertaa kuu-luisan tavaramerkkiliikkeensä 'moonwalkin' ja tämä 1980-luvun esitys on yksi merkittävimmistä virstanpylväistä hänen soolouransa alussa. Myös Winfrey itse on kertonut sen

olleen mieleenpainuva hetki, kun sai katsojana nähdä tämän pysäyttävän esityksen (Winfrey, Internet-haastattelu, 16.9.2009). Jackson hallitsi lavaa sekä ympäröivää tilaa täysin. Se on edelleen äärimmäisen vangitseva esitys ja Michaelin energia on jotakin aivan käsittämätöntä.

Whitney Houstonin ystävät ovat paljastaneet hänen pelänneen epäonnistumista ja olleen todella epävarma ja epäileväinen itsensä, osaamisensa, ulkonäkönsä, sekä positiivisen palautteen suhteen. Hän halusi aina olla parhaimmillaan ja pelkäsi riittämättömyyttä (Costner, muistopuhe, Youtube 2012; Cole, TV-haastattelu 2012). Silti hän kerta kerran jälkeen astui lavalle ja säkenöi valtiattarenomaista vangitsevaa energiaa samalla, kun lauloi pysäyttävällä ja veret seisauttavan upealla äänellään.

Voisinpa haastatella kaikkia esikuviani ja kysyä heiltä, minkälaista uskallusta heidän taiteensa toteuttaminen heiltä vaatii. Uskallan kuitenkin arvella, että jos em. unohtumattomat ja maailman huippuihin lukeutuneet musiikkitaiteilijat olivat välillä epävarmoja tekemisistään, niin ovat kaikki muutkin, tavalla tai toisella.

2.3.1 Paineet, odotukset, itsekritiikki – luovuuden tappajia

Uskoisin, että jokaisella musiikkitaiteilijalla on jonkin sortin paineita uransa aikana. Uskallus on minusta erittäin voimakkaasti liitoksissa myös paineiden sietoon.

Kuvitellaan esimerkiksi Michael Jacksonin paineita 1980-luvulla. Kun on tehnyt maailman myydyimmän levyn toisena soololevynään, kuinka jatkaa samaa nousuvoittoista tasoa?

Palaute, niin negatiivinen kuin positiivinenkin voi lamauttaa. Kehuminen tuntuu hyvältä, mutta se saattaa aiheuttaa paineita pitää tasoa yllä. Voi alkaa pelätä, että tämä, jonka olen voittanut puolelleni, saattaakin jatkossa kääntää minulle selkänsä. Tulee paineita pysyä yhtä hyvänä, kuin mitä oli kehuja saadessaan.

Negatiivinen palaute saattaa aiheuttaa paineita taas siksi, että ei halua tuntea itseään epäonnistuneeksi. Jos palaute saa itsensä tuntemaan huonoksi ja kelvottomaksi, on seuraavalla kerralla paineita suoritua paremmin, sillä haluaa tulla hyväksytyksi, jottei tarvitsisi kokea huonommuutta tai epäonnistumista enää uudelleen.

Tietysti on inhimillistä, että esiintyjä haluaisi olla tarpeeksi hyvä arvostelijan silmissä. Taiteilija ei voi kuitenkaan takertua negatiivisen palautteen antaneen ihmisen mielipiteisiin, sillä muutenhan hänen taiteelliset tarkoituksensa vääristyisivät, ja hänen ensisijainen päämääränsä olisi miellyttää. Taiteilijan täytyy toimia oman sisäisen totuutensa ehdoilla. Totuuden löytäminen vaatii uskallusta tuoda esille rehellisesti omaa näkemystään ja tulokintaansa, silläkin uhalla, ettei tavoita kaikkia yleisön jäseniä, ja joutuisi jopa kuuntelemaan epäasiallistakin kritiikkiä taiteestaan.

Usein kuitenkin, artisti on itsensä pahin kriitikko. Jos kuuntelee omaa musisointiaan kuviteltujen inhorealististen arvostelijoiden korvin, näkee tekemisessään vain virheet ja ne seikat, miksi ei ole tarpeeksi hyvä tai miksi ei kelpaa. Tällainen ajattelutapa on vähintäänkin epäinspiroivaa ja lukitsevaa.

On selvää, että ilman itsekritiikkiä oppiminen on äärimmäisen hankalaa. Jos haluaa kehittyä, on tiedostettava omat heikkoutensa tai kehityksenkohteensa. Mutta myös hyväksynnällä on erityinen merkitys. On hyväksyttävä omat vahvuutensa, jotta ei yli-kriittisyyden aiheuttamassa itseinhon puuskassa lopeta musiikin tekemistä tyystin.

Omalle tekemiselle, laulamiseksi tai laulukirjoittamiselle on annettava aikaa elää ja kehittyä. Jos vihaa kaikkea tekemäänsä jo valmiiksi, ei näe merkitystä taiteensa jakamiselle tai sen jatkamiselle. Vaatii myös uskallusta ottaa vastaan kaikki ehdotukset, jotka alitajunta tekee. Uskalluksesta on tie vapauteen, vapaudesta tie taiteeseen.

2.3.2 Analyttisyys ja suorittaminen emotionin esteenä

Muusikkopiireissä tuntuu vallitsevan sellainen käsitys, että kouluttautuminen tekee halua taiteelle, ja parhaimmat artistit ovat niitä, jotka ovat jättäneet (musiikki)koulut kesken, tai eivät ole käyneet niitä lainkaan. Rohkenen arvailla, että valtaosassa tapauksista tämä pitää paikkansa, mutta poikkeuksiakin löytyy. Berklee College of Musicin (2016) sivuilta ilmenee, että John Mayer, Quincy Jones, Joey Kramer ja Brad Whitford (Aerosmith), Natalie Maines (Dixie Chicks), Esperanza Spalding, Thomas Pridgen (Mars Volta) ja Diana Krall ovat esimerkiksi musiikillisen korkeakoulutuksen saaneita, äärimmäisen menestyneitä muusikoita ja artisteja. Jos tutustuu em. taiteilijoiden tuotantoihin, voi todeta, ettei koulutus tapa luovuutta, vaan parhaimmillaan antaa työkaluja tukemaan ja toteuttamaan laajemmin taiteellisia näkemyksiään.

Näkisin, että koulutuksen tai systemaattisen harjoittelun haasteena on enemmänkin analyttisyys tekemistään kohtaan. Kun ryhtyy harjoittelemaan instrumentinhallintaa, täytyy olla analyttinen ja pohtia, mitä vois tehdä toisin, mikä vaatii edelleen kehitystä, ja mihin olen matkalla. Jos tähän mietintämalliin jää liiaksi kiinni, toki luovuus kärsii. Ovathan suorituskeskeisyys, yrittäminen ja halu miellyttää taiteen ja luovuuden arkkivihollisia.

Olen vahvasti sitä mieltä, että yhtä tärkeää on harjoitella ajattelun rajoittamista, kuin instrumentinhallinnan kehittämistä. Esiintyminen ja laulukirjoitus ovat luovaa työtä, joten on harjoittelun arvoinen asia jättää analyysi pois silloin, kun halutaan luovuuden kukoistavan ja emotionin olevan päällimmäisenä. Oman kokemukseni mukaan tämä vaatii paljon harjoitusta. Mielen tyhjentäminen ja rauhan saaminen emotionin esiintuomiseksi ei ole aina helppoa. Varsinkaan, jos se ei tule luonnostaan, tai on jäänyt ajatuksissaan kiinni suorittamiseen, tai harjoitusmielentilaan.

Oman koulutusurani aikana analyttisen harjoittelun ulkopuolisista asioista, kuten ilmaisusta, on puhuttu yllättävän vähän, tai hyvin pintapuolisesti. Ilahduttava poikkeus omassa opinahjossani oli Raili Honkanen-Korhosen luoma LIVE Experience –ilmaiskurssi. Kurssilla keskityttiin lähinnä keholliseen ilmaisuun, eikä siellä musisoitu lainkaan. Tämä oli kuitenkin erityisen tärkeä seikka, sillä on huomattavasti helpompaa oppia asioita itseilmaisusta ensin ilman musiikkia, ja sitten siirtää oppimansa asiat musiikkiin ja sen luomiseen, kuin että olisi musiikin ohella yrittänyt lennossa omaksua uusia taitoja tai näkökulmia tekemiseensä. Kurssi on valinnainen, vaikka minusta sen pitäisi olla jokaiselle taiteenopiskelijalle pakollinen, sillä se kiteytti minusta kaikkein tärkeimmän sanoman koko koulutuksessa; mikä on minun tapani tehdä, mikä minua liikuttaa ja annanko itselleni vapauden tuntea? Kurssi vaikutti minuun opettajana, muusikkona ja artistina erittäin paljon.

Taiteen tekeminen vaatii siis uskallusta. On vaativaa olla analyttinen ja kriittinen omaa tekemistään kohtaan, vieläpä saada jatkuvaa suoraa palautetta sekä arvosanoja kehityksenkohteistaan, ja samalla olla välipitämätön asian suhteen ja suoltaa taiteeseensa itsensä puhtaasti, rehellisesti ja kokonaan.

2.3.3 Yrittäminen ja pelko

Suorituskeskeisyys on minusta verrattavissa yrittämiseen. Jos taidetta suorittaa, on siinä vaarana ohittaa nämä tärkeät ilmaisulliset asiat; uskallus, rehellisyys, emootio. Olenaista on kuitenkin, mikä on suorituksen liikuttava voima. Jos fokus on suorittamisessa ilman emootiota, ei luovalle ajattelulle jää paljon tilaa. Esimerkiksi teknisestä briljeerauksesta voi saada iloa ja intoa sekä esiintyjä, että kuulija. Jos teknisen taituroinnin pohjalla on ilo ja rakkaus siihen, miltä esimerkiksi laulaminen tuntuu fyysisesti, tai siihen, että kykenee leikittelemään instrumentillaan ilman teknisiä rajoitteita, on taustalla esimerkiksi nautinnon, ilon ja innon emootiot, joita esiintyjä välittää yleisölleen. Samoin esimerkiksi silloin, jos nauttii ihmisten viihdyttämisestä ja pääfokuksena on rakentaa elämyksellinen show ja saada yleisö nauttimaan näkemästään ja kuulemastaan.

Törmäämme laulajan ja musiikkitaitelijan ikuiseen paradoksiin; jos tekee lähtökohtaisesti muita miellyttääkseen, oma emootio voi jäädä puuttumaan, jolloin kuulijalle jää vähän tunnepohjaista tarttumapintaa. Jos uskaltaa tehdä itsekäistä lähtökohdista, omien emootioidensa johdattamana, onnistuu todennäköisemmin välittämään niitä kuulijallekin, jolloin tämän on helpompi samastua musiikkiin ja sitä ympäröivään tunnemaailmaan.

Erittäin yleinen kommentti lauluesityksiä arvostelevan ei-muusikonkin suusta on: ”Tuo yrittää liikaa”. Kun toinen ihminen on epätoivoinen, sen kyllä aistii. Epätoivon takana piilee minusta ihmisen syvään juurtunut peruspiirre; pelko epäonnistumisesta ja hylätyksi tulemisesta. Pelokas ihminen ei ole kiehtova tai mukaansa tempaava. Jos esiintyjää liikuttaa pelko, hän levittää epämieluisaa pelon energiaa ympäristöönsä.

Laulaja, esimerkiksi, voi olla niin hyvin harjaantunut, että hän ei vaikuta pelokkaalta lainkaan. Hän saattaa näyttää tyneltä, hänen laulunsa saattaa kuulostaa virheettömältä ja jopa todella hyvältä, hänestä voi saada jopa todella itsevarman vaikutelman. Jopa laulaja itse saattaa luulla olevansa itsevarma. Jos tällaisen laulajan pohjimmainen liikuttaja on syvään juurtunut pelko, esitys saattaa jättää ns. ”kylmäksi” ja pahimmillaan aiheuttaa äärimmäisen epämukavan olon kuulijassa. Laulaja on sulkenut emotionaalisen kanavansa ulkomaailmaan, jolloin esitys ei välttämättä kosketa.

Pelon ja epävarmuuden hyväksyminen, sen sijaan, on minusta esiintyjän eduksi. Jokainen ihminen on jollakin tavalla epävarma ja pelkää epäonnistumista, mutta esiintyjän on

hyväksyttävä koko tunteiden kirjo ja oltava esitettävästä kappaleesta riippuen valmis välittämään paikalla olevalle yleisölle sen hetkinen emootionsa. Jos laulajalla on ristiriita esitettävän kappaleen ja tunnetilansa välillä, sitä tärkeämpää on keskittyä musiikin kuuntelemiseen ja siihen yhtymiseen. En usko tunteiden naamioimiseen tai peittelyyn, uskon tunteiden uudelleenohjaamiseen.

Parhaimmillani nykyään annan itse esiintyjänä pelontunteen olla. Hyväksyn sen, ja ryhdyn kuuntelemaan musiikkia. Annan kehoni reagoida vapaasti kuulemaani musiikkiin ja mieleni tyhjentyä, kun keskityn kuuntelemaan. Pelko joko jää tai haihtuu, mutta se ei ole päällimmäisenä mielessäni. Aivan päällimmäisenä on musiikki ja sen tuoma vapaus. Valitseva energiani on tällöin rakkaus; kiintymys ja arvostus rytmiä, säveliä ja harmoniaa kohtaan. Luulen ja toivon, että tämän tunteen aistii huoneessa joku muukin.

Jos astun lavalle ajatellen, että haluan heidän vaikuttuvan tekemisestäni, tai että olen niin koskettava, että he kaikki liikuttuvat kyyneliin, on ilmassa katastrofin ainekset. ”Ei kukko käskien laula”, sanoo vanha sananlaskukin. Tämä pätee sekä kuulijaan että esiintyjään. Sydämen laulu ei tule pakottamalla, eikä yleisön reaktioita voi määrällä. Jos yritän oikein kovasti tavoittaa toisen ihmisen sielun, tai hänen tunnemaailmansa, tai jos yritän oikein kovasti laulaa kuin Whitney Houston konsanaan, piilotan oman sisimpäni moisella ajattelulla, jolloin kontakti paitsi omaan itseeni, myös kuulijaan saattaa kadota.

Epäonnistumisen pelon voittamisesta ovat kertoneet esimerkiksi maailman menestyneimmät stand up –koomikot, jotka ovat sanoneet, että jokainen menestynyt koomikko on jossakin uransa vaiheessa ’buaattu’ ulos lavalta. Pahin mahdollinen epäonnistuminen on aiheuttanut sen, ettei sitä enää pelkää, sillä sen on jo kokenut. Kun tietää, miltä moinen tuntuu, ja että siitä selviää, on peloton, ja onnistuu paremmin antamaan jatkossa kaikkensa. Tähän kokemuksen tuomaan pelottomuuteen ja rohkeuteen pohjautuu monen esiintyjän menestystarina.

2.4 Aitous ja rehellisyys

Kuunnellessaan keskustelua hyvästä esiintyjästä, voi kuulla mainittavan sanat ”rooli” ja ”omana itsenään oleminen”. Jos laulaja on roolissa, kuinka hän voi olla oma itsensä? Tästä on tietysti jätettävä ulkopuolelle musikaalilaulajat, jotka ovat samanaikaisesti sekä laulajia että näyttelijöitä. Mikä on siis se *rooli*, jota artisti ilmentää lavalla ollessaan? Omana itsenään oleminen taas on aitoutta, ja aitous koskettaa.

Tulisi siis olla oma itsensä, mutta voin kertoa kokemuksesta, että ujosteleva Hannemaija sunnuntaiverkkareissaan ei ole varsinaisesti tähtiainesta. Mikä erottaa James Brownin, jonka äitinsä tunsi, siitä James Brownista, jonka me tunnemme? Mitä Beyoncé Knowles jättää taka-alalle, kun astuu lavalle Sasha Fiercenä, ja mitä Sasha ottaa lavalle astuessaan mukaansa Beyoncésta?

'Oma itse' kiteytyy ihmisen parhaimpina puolina rooliksi, joka sopii lavalle. Kaikki vangitsevan artistin ja esiintyjän ominaisuudet ovat hänestä itsestään aidosti kumpuavia ominaisuuksia. Kun lava on parhaimmillaan positiivisen ja voimaannuttavan energian, sekä vapauden pyhä paikka, jäävät siellä kakkoseksi ihmisten heikkoudet ja negatiiviset energiat. Esiintyjän parhaimmat puolet ovat yhtä kuin hänen alter egonsa², joka ottaa vallan, kun lavalla tehdään musiikkia, heittäytyään ja ollaan avoimia. Erittäin suurella todennäköisyydellä yleisö tulee viihdytetyksi. Alter ego on kuin paras versio esiintyjästä itsestään ja antaa hänelle vapauden seurata niin oman pään sisältä, kuin vaikka yhtyeenjäseniltä tai yleisöltä tulevia impulsseja.

Taiteilijuus tai muusikkous ei kuitenkaan tarkoita sitä, että artistin heikkoudet jäisivät täysin lavan ulkopuolelle. Joskus ne saattavat olla jopa lavalla olijan liikuttava voima, johon yleisön on helppo samaistua. Tähänkin liittyy minusta erityinen asian hyväksyminen esiintyjän osalta; tietous omista heikkouksistaan tai ominaisuuksistaan ja halu tai valmius näyttämään niitä yleisölleen. Esimerkiksi peittelemätön ujous, joka ei kuitenkaan vaikuta esimerkiksi laulamiseen, eikä tunnu epämiellyttävältä tai vihamieliseltä energialta yleisössä. Toisin sanoen, jos tiedostaa olevansa ujo tai tiedostaa oman mukavuusalueensa rajat lavalla ja pysyy niiden sisällä, joskus sen tuoma turva auttaa esiintyjää näyttämään tunnemaailmansa yleisölle musiikin kautta, ja sama turva auttaa levittämään tätä positiivisuuden energiaa ympärilleen, kun hän pystyy mukavuusalueellaan estottomasti nauttimaan luomastaan musiikista.

Eräs artisti julkaisi videon, jolla hän ja bändinsä elämöivät julkaisemansa biisin tahtiin. Kun katsoin videota, en tiennyt yhtään mitä tuntea tai ajatella. Tarkastelin hänen liikkumistaan. Miksi minun oli niin vaikea uskoa häntä? Miksi silmäni menivät kiinni ja minulle tuli hankala olo?

² *alter ego* = "toinen minä": ihmisen jossakin yhteydessä omaksuma "toinen rooli"; kaksoisolento (Pienehkö sivistyssanakirja).

Liikehdintä näytti samalta, mistä olen saanut itsenikin kiinni katsoessani vanhaa keikkatallennettani. Päälle liimattua, pelokasta, muka-itsevarmaa rokkikukkoilua. Mietin, onko tämä nyt epäaitoa liikkumista. Mistä epäaito tekeminen kumpuaa, jos aito tekeminen kumpuaa rohkeudesta ja hyväksynnästä? Olin aistivinani liikkeen takana pelkoa, joka voi liittyä hylätyksi tulemisen pelkoon ja hyväksynnän hakemiseen. Kyseessä voi olla myös pelkoa olla oma itsensä tai tutkia omaa aitoa eläytymistään musiikkiin, sitä kuinka oikeasti reagoisi ollessaan 'ihan liekeissä'.

Edellä mainitun artistin liikkuminen minusta jäljittelee sitä, miltä näyttää, kun on suorastaan hurmoksessa tai transsillassa, mutta tiedän, ettei hän ole. Hän ei liiku loppuun asti, hän ei onnistu välittämään sitä tunnelmaa, että hän antaisi musiikin liikuttaa itseään. Minusta tuntuu jopa siltä, että *hän* liikuttaa musiikkia - tietoisesti.

Vaivaannuttava esiintyjä voi olla minusta sellainen, joka vaikuttaa halunneen opetella sen, miltä tähteyks tai esiintyminen näyttää ja sitten koettaa jäljitellä sitä. Tämä ei toisaalta vielä riitä tekemään esityksestä vaivaannuttavaa, vaan jos siitä kaiken lisäksi puuttuu emootio. Jos esiintyjä esimerkiksi jättää tiedostaen tai tiedostamattaan pois sen tunteen, mikä on alun perin saanut hänet jäljittelemään tietyn tyyppistä liikehdintää. Se ”tämä tuntuu niin siistiltä” –ajatus. Jos tekemistä ohjailee pohjimmiltaan tarve näyttää samalta, kuin joku muu, tai peittää omasta mielestään tylsää persoonallisuuttaan, tai hakea riittämisen tai kelpaamisen tunnetta, lähestytään uhkaavasti yrittämisen vaarallista viidakkoa, josta on todella vaikea löytää takaisin kotiin.

Pelot ovat joskus niin syväälle juurtuneita omassa tekemisessä, ettei sitä välttämättä edes itse huomaa. Väitänkö siis, että minä tiedän paremmin, mitä em. esiintyjän päässä liikkuu, kuin esiintyjä itse? En väitä, mutta jotakin kummallista hänen tekemisessään on. Jotakin luotaantyöntävää ja vaivaannuttavaa, enkä voi muuta, kuin arvailla, luottaa intuitioni ja pohtia itse omia tunnemaailmani koukeroita, etten kompastu omiin emotionaaliin koukkujalkoihini lavalla ollessani.

Paljon puhutusta autenttisuudesta kumpuaa luovuuden lähde. Mielikuvituskin toimii sellaisena, mutta saattaa myös olla lähteenä rajallinen. Minusta musiikki syntyy parhaiten aidosta ajatuksesta, tai asiasta, jonka haluaa ja uskaltaa ilmaista. Jos lähtee rationaalisesti keksimään, mitä tämä minun fiktiivinen hahmoni nyt haluaisi sanoa, on siihen liittyvä

rajattomuus jo itsessään rajoittava tekijä. Mistä sitä tietää, mitä jokin keksitty hahmo halua sanoa? Miksi se olisi edes kiinnostavaa, jos koko hahmoa ei millään tasolla ole edes olemassa ja siihen ei ole mitään tunnepohjaista yhteyttä, edes keksijällään?

Siksi omista, olemassa olevista ajatuksista, tunteista tai mielipiteistä kumpuava kirjoitus tai melodianpätkä on kenties koskettavampaa. Meidän ei tarvitse tukeutua kuvitelmaan tekemisen lähtökohtana, kun meissä ihmisissä on jokaisessa jotakin, johon voi jokainen maailman ihminen samaistua.

En missään nimessä tarkoita sitä, etteikö voisi inspiroitua fiktiivisestä hahmosta tai tarinasta, mutta inspiraatioon liittyykin voimakkaasti emotio, joka synnyttää ajatuksen ja idean, parhaimmillaan ajatustenvirran ja flow-tilan. Nuo ajatukset ja tuntemukset liittyen keksittyyn tarinaan tai hahmoon ovat tällöin kuitenkin aidosti ihmisestä lähteviä ja näin ollen niissä on jotakin emotionaalista tarttumapintaa toista ihmistä eli kuulijaa ajatellen.

Uskon, että on äärimmäisen harvinaista, että artisti ei työllään koskettaisi yhtään ketään. Väitän kuitenkin, että suurin osa ihmisistä reagoi emotionaaliseen väreilyyn. Jos sitä on vähemmän, johtuen pelosta tai kokemattomuudesta, tai mistä tahansa, on todennäköisempää, ellei jopa erittäin todennäköistä, että tämä silloin myös koskettaa pienempää ihmisryhmää. Mitä vähemmän on emotionaalista tarttumapintaa, sitä pienempi osa kuulijoista pystyy samaistumaan siihen, ja päin vastoin. Toki liikutukseen tarvitaan muutakin, esimerkiksi instrumentin hallintaa jossakin määrin, ja visuaalisuus on myös joillekin todella tärkeää. Lisäksi tietysti musiikkityyliin tai kappaleisiin liittyvät makukysymykset ratkaisevat. Kaikkein tärkein nimittäjä on mielestäni kuitenkin emotionaalinen väreily ja kuinka rohkeasti artisti tunnemaailmaansa avaa.

2.4.1 Omaperäisyys, persoona

Ainutlaatuisuus on merkittävä piirre maailman parhaissa ja minuakin koskettavissa artisteissa. Kun ihminen on rehellinen itselleen siinä, kuka on ja millainen hän on, tai jos hän ainakin antaa omalle persoonalleen tilaa näyttäytyä tekemisessään, hänen omaperäisyytensä nousee esiin. Taiteilijan persoonallisuus on kiehtovaa, sillä se on henkilökohtaista. Henkilökohtaisuus koskettaa.

Jos yrittää olla jotakin, mitä ei ole, sulkee mahdollisuudet omalle persoonallisuudelleen tulla esiin, joka voisi kiehtoa ja koskettaa kanssaeläjää. Michael Jackson on koskettanut

koko maailmaa persoonallaan ja henkilökohtaisella suhtautumisellaan musiikkiin. Miten kummassa minä tai kukaan muukaan voisi koskettaa ketään Michael Jacksonin persoonallisuudella, kuin Jackson itse?

Me olemme jokainen omanlaisemme persoona, ja sen hyväksyminen, persoonallisen näkökulman löytäminen, sekä persoonallisuuden käyttäminen taiteen synnyttämisessä on ehdottoman tärkeää.

2.5 Läsnäolo

Minusta on olennaista miettiä, *kenelle* sitä oikein esiintyy. Esiintyminen ei ole esiintymistä, jos on yksin huoneessa. Olennaista on siis se, että paikalla on muita ihmisiä. Parhaimmassa tapauksessa vielä ihmisiä, jotka ovat paitsi vaivaantuneet tulemaan paikalle, myös maksaneet siitä, että saavat nähdä, kuulla ja kokea musiikillisen elämyksen. Vaikka olisikin alalla itsekkäistä syistä tai esiintyy siksi, että kokee itse voimakasta tarvetta tuoda musiikkiaan yleisön eteen, on otettava huomioon se seikka, että julkaistu taide ei ole *vain* taiteilijalle itselleen.

Esiintyjän tehtävä on levittää lavalla positiivista ja turvallista energiaa. Itsensä ja sisäisen maailmansa hyväksyminen edesauttaa uskallusta, ja uskallus edesauttaa rauhaa. Kun esiintyjä uskaltaa rauhassa tarkastella huoneessa vallitsevaa energiaa, ja vielä vastata siihen, häneen saa kontaktin. Kun ihminen saa kontaktin toiseen ihmiseen, he ovat läsnä toisilleen. Jos isompi ihmisryhmä kokee tulevansa kollektiivisesti huomioiduksi, he kokevat kollektiivisesti olevansa läsnä yhdessä esiintyjän kanssa.

Positiivisella energialla en tarkoita pelkästään positiivisia tunteita. Tarkoitan enemmänkin helposti lähestyttävää tunnelmaa tai sellaisia tunnetiloja, joihin kuulija pystyy samautumaan ja joiden kautta hän pystyy parhaimmillaan jopa purkamaan omia tuntojaan musiikin luomassa turvallisessa ilmapiirissä. Joka tapauksessa minusta emotionaalisen yhteyden syntymistä edellyttää se, että kuulija voi kokea olevansa esiintyjän kanssa samalla puolella. Jos emme koe yhteyttä toiseen ihmiseen tai emme koe olevamme yhtä, tai samaa joukkuetta, emme avaa sisintämme ja pysty tuntemaan emotionaalisia kokemuksia toisen seurassa.

Veera Alaverronen (2014) läsnäolosta opinnäytetyössään:

”Esiintyjän tulisi siis olla jatkuvassa suhteessa sisäiseen maailmaansa ja ympäröivään todellisuuteen, keskittyneenä vain tilanteeseen. Tämä lähestyy myös ajatusta vuorovaikutuksesta läsnäolon peruspilarina.”

Läsnäolo on monen haastattelemani taiteilijankin mielestä linkittynyt karismaan. Eventolehden artikkelissa, Lahnajärven (2016) kirjoittamassa Maaretta Tukiaisen haastattelussa todetaan näin:

”Karismaattinen ihminen uskaltaa paljastaa oman haavoittuvuutensa, on oikeasti oma itsensä. Kun myöntää itselleen oman haavoittuvuutensa, se usein lisää myötätuntoa muita kohtaan. Kun joku on itsessään vahvasti läsnä, se tuo olemukseenkin voimaa, oli fyysinen olemus vaikka kuinka hento.”

Tulkinta vaatii läsnäoloa. Voi olla läsnä sen hetkessä paikassa, ja yleisön kanssa, mutta tärkeää on olla myös läsnä omien tunteittensa kanssa. Kun riisutaan pois kaikki ylimääräinen ihmisen tekemisestä, pohjimmaisena on aina jokin tunne. Se voi olla mikä tahansa, mutta jos se on avoin ja koko yleisölle tarjolla tunnettavaksi, on laulajan tekeminen pysäyttävää. Avoin tunne on kutsuvaa, puhdasta, eikä sitä voi kieltää. Sellaiseen avoimuuteen ja kykyyn kanavoida tilanteeseen ja kappaleeseen sopivaa aitoa tunnetilaa tarvitaan esiintyjältä suurta uskallusta ja heittäytymiskykyä.

Esiintymistilanteessa läsnäolon syntymisen edellytyksenä on, että esiintyjä tiedostaa olevansa useamman yksilön kanssa kontaktissa samanaikaisesti. Jos osaa olla kontaktissa yhden ihmisen kanssa, on se mahdollista ihmisryhmän kesken. Ryhmähän koostuu yksilöistä, ja ajattelemalla yksilöä viestin vastaanottajana sanomaan tulee merkitystä. Emme laula vain harmaalle, merkityksettömälle massalle, vaan laulamme ryhmälle yksilöitä, joille toivomme hyvää ja jonka sydämen haluamme tavoittaa.

Kun artisti tietää, mitä haluaa sanoa musiikillaan, tai minkälaista energiaa hän haluaa välittää taiteellaan, ja kun hän uskoo taitojensa riittävän sanomansa välittämiseksi, hänen on helpompi olla esitystilanteessa läsnä kuulijan kanssa. Äänittäessä tai kirjoittaessaan hän on läsnä omassa itsessään ja tunnemaailmassaan, sekä mahdollisesti jopa kuvitellun tulevaisuuden kuulijan tai äänittäjän kanssa. Läsnäolo on siis minun nähdäkseni luottamusta, paitsi omaan tekemiseen, myös paikalla olevaan, mahdolliseen yleisöön. Läsnäolo on kollektiivista rakkautta taiteenmuotoon ja/tai yhteiseen energiaan.

2.5.1 Vastuu energiasta

Saamme esiintyjänä tyydytystä siitä, että pääsemme jakamaan hetken yleisön kanssa rakastamamme taiteenlajin parissa, vieläpä niin, että itse kanavoimme tätä rakkautta, intohimoa ja vapautta. Esiintyminen on suuri etuoikeus, ja minusta siihen kuuluu myös suuri vastuu. Lava on pyhä paikka ja sille on tehtävä kunniaa, jos on niin onnekas, että saa sinne astua.

Olen täällä Suomessa nähnyt paljon konsertteja, joissa on esiintynyt todella taitavia muusikoita. Suomesta löytyy mielettöntä osaamista. Joitakin kertoja on kuitenkin käynyt niin, että olen tuntenut oloni todella epämukavaksi seurattessani konserttia. Joskus soittajat tuntuvat räpeltävän soittimiaan ylhäisessä yksinäisyydessään, vakavannäköisinä, eivätkä katsahdakaan yleisöön. Joskus taas laulaja tuntuu tekevän juuri oikeat asiat, niin liikkeen kuin laulunkin osalta, mutta silti selkäpiitäni karmii ja minulle tulee katsojana todella hankala olo.

Erään tällaisen kokemuksen innoittamana ryhdyin miettimään omaa tekemistäni lavalla. Toivoin sydämestäni, että kukaan ei ole joutunut kiemurtelemaan penkissään minun konsertissani. Ajattelen sen olevan kuitenkin väistämätön tosiasia, sillä olen itsekin ollut lavalla jännittynyt, sulkeutunut, mekaaninen ja suoraan sanottuna – tylsä. Nyt mietin, mikä tarkemmin ottaen erottaa vaivaannuttavat näkemäni esitykset maailmanluokan esityksistä.

Jos esiintyjä saa inhon hikikarpalot valumaan ohimoilta ja hyönteiset ryömimään ihon alla, jotain on pielessä. Pidän musiikkielämyksen lähtökohtana sitä, että se olisi kaikin puolin miellyttävä ja positiivinen kokemus. Ellei miellyttävä, niin energisoiva tai voimaannuttava, tai emotionaalisesti pysäyttävä. Vaikka se vaatisi haastavien tunteiden kohtaamista tai läpikäymistä, tavalla kuin tavalla koskettavan musiikkielämyksen lopputulos on positiivinen. Tietysti musiikkimaku- ja -tyyliasiat vaikuttavat elämyksen mielekkyyteen, mutta nyt oletammekin, että musiikkityyli on katsojan mieleen, ja jokin muu, selittämätön seikka saa tämän puristamaan tuolin käsinojia rystyset valkoisina.

Uskon, että syy kuulijan hankalaan tai päinvastoin autuaaseen oloon katsomossa vaikuttaa ennen kaikkea energia, jota esiintyjä levittää ympärilleen, sekä hänen motiivinsa, että emotionsa (tai sen puute). Minusta laulaja on vastuussa huoneen vallitsevasta energiasta.

Laulajalla on mahdollisuus ottaa haltuunsa paitsi taustalla soittavat yhtyeenjäsenet, myös katsomossa oleva yleisö. Haltuun ottamisella tarkoitan juuri heidän energiansa ja emootionsa muokkaamista tai niihin vaikuttamista. Jos laulaja keskittyy esimerkiksi pelkkään tekniseen osaamiseensa, tai oman sisäisen tunnemaailmansa tai persoonallisuutensa peittämiseen päälle liimatuilla maneereilla, hänen maailmansa jää esiintymistilanteessa niin pieneksi, ettei sinne mahdu ketään muita. Hän ei tällöin myöskään itse herää aistimaan muiden energiaa, mikä tarkoittaa juuri sitä, että portit laulajan, soittajien ja yleisön väliseen kommunikointiin ovat suljetut.

Esiintyjä on tehnyt sen tietoisin valinnan, että haluaa jakaa taidettaan myös muille. Tällöin hän on vastuussa jakamastaan energiasta lavalla. Hänen tehtävänsä on keskittyä täydesti käsillä olevaan tehtävään, eli musiikin kanavointiin. Ajattelen musiikin jopa hie-man yliluonnollisena asiana, jota kanavoidaan, jotta muutkin halukkaat saavat siitä osansa. Musiikki on lähtökohtaisesti kollektiivinen voima, johon kuulija erittäin suurella todennäköisyydellä reagoi jollakin tavalla.

Esiintyjä ei voi kuitenkaan olla täysin vastuussa siitä, minkälaisen elämyksen kukin yleisössä saa. Artisti ei ole vastuussa siitä, pitääkö kuluttaja kuulemastaan, vai ei. Voimme onneksi turvata monipuoliseen tarjontaan tilanteessa, jolloin jotakin yleisössä ei kuulemansa miellytä. Musiikki on siinä mielessä vapaata riistaa, kun sen on päästänyt irti, että jokainen saa olla siitä mitä mieltä suinkin haluaa, ja sitä saa jopa kommentoida vapaasti.

Artisti ei tee kuitenkaan musiikkia lähtökohtaisesti muiden ihmisten takia. Varmasti hän toivoo, että tekemänsä musiikki antaa kuulijalleen jotakin, ja joku haluaisi siitä syystä kuunnella tätä. Esiintyessäni, oli sitten kyseessä oma tekemäni kappale tai jokin muu, en halua pyrkiä miellyttämään kuulijaa tai tilaajaa oman taiteellisen näkemykseni kustannuksella. Siitä syystä näen, että oli cover-kappale tai ei, musiikin kanavoiminen on taidetta ja teen sitä oman taiteellisen näkemykseni ehdoilla ja voin vain toivoa, että se on sitä, mitä kuulija sillä hetkellä kaipaa.

Miten kamala paikka tämä maailma olisikaan, jos Michael Jacksonin, Stevie Wonderin tai Jessie J:n musiikki ei olisi nähnyt päivänvaloa tai jos he eivät olisi tulleet studion seinien sisältä ihmisten keskuuteen laulamaan, tanssimaan ja soittamaan! Ja kuinka upealla, kunnioittavalla ja rakastavalla tavalla he ovat taidettaan lavalla ilmentäneet.

3 Tutkimus- ja haastattelumenetelmät

Lähetin tutkimuskysymykset 26:lle minua emotionaalisesti koskettavalle artistille. Lähes tyin heitä sosiaalisen median välityksellä. Heistä 54% vastasi kyselyyni. Heidän oli mahdollista vastata kirjallisesti sähköisin menetelmin, tai äänitallenteella. Vastanneista 14% vastasi äänitallennetta käyttäen, ja yhden haastateltavan kanssa tapasimme kasvokkain. Yhden äänitallennetta vastauksessaan käyttäneen artistin kanssa tapasimme lisäksi vielä kasvokkain, jolloin esitin hänelle lisäkysymyksiä.

Ensimmäiset 9 vastannutta taiteilijaa saivat 10 kysymystä. Muutaman vastauksen saatuani huomasin, että kysymykseni eivät riittä tuomaan esille kaikkia tavoittelemiani seikkoja. Viisi viimeiseksi vastannutta vastasivat 13 kysymykseen, sillä lähetin heille jälkikäteen viimeiset kolme kysymystä, jotta saisin selville, kuinka uskallus ja rohkeus ilmenevät heidän suhtautumisessaan tekemiseensä ja taiteeseensa.

Jotta saisin selkeän tuloksen tutkimukseeni, laadin mielessäni neljä alakysymystä, joita en sellaisenaan paljastanut haastateltaville. Nämä ovat:

1. Mikä koskettaa taiteilijaa?
2. Mikä on taiteilijan lähtökohta tekemiselleen?
3. Miksi koskettava taiteilijuus kysyy rohkeutta?
4. Mitkä ovat emotionaalisen vuorovaikutuksen syntyä rajoittavia tekijöitä?

Esittämällä 13 yksityiskohtaisempaa kysymystä sain vastauksia laatimiini neljään seikkaan. Jos olisin kysynyt haastattelussa vain nämä neljä pääkysymystä, uskon, että niiden perusteella olisi ollut vaikeampaa ymmärtää, mitä niillä haettiin ja miksi nämä kysymykset ylipäänsä esitettiin. Lisäksi uskon, etten olisi saanut välttämättä tarpeeksi tarkkoja ja syvällisiä vastauksia.

Olen muokannut vastauksia hieman siistimällä kokonaisuutta sekä tiivistänyt niitä teemaa ajatellen. Rakensin teemat neljän alakysymyksen perustella, joiden avulla poimin kaikista taiteilijoiden vastauksista niihin sopivia toteamuksia, jotka kokosin otsikoiden alle kappaleihin 4, 5, 6 ja 7.

4 Mikä koskettaa taiteilijaa, koskettaa kuulijaa

4.1 Emootio

Tutkimukseni osoittaa sen, että minun mielestäni koskettavat, haastatteluuni vastanneet artistit suhtautuvat kaikki tekemiseensä jonkin emotion kautta.

”On tärkeää, että esiintyjä menee emotionaalisesti tekstiin tai melodiaan sisään.”

– Hanna-Maria Helenius

”Joskus pääsen samaan tilaan kuin kappaleen syntyhetkellä. Silloin kykenen tavoittamaan sen ytimen, josta kappale on syntynyt.” – Heidi Tuikkanen

”Esiintyjänä minua koskettaa, kun tunnen ymmärtäväni yleisöä, ja tunnen että yleisö ymmärtää minua tai musiikkiani. Silloin voi olla hyvin heittäytyvä emotionaalisesti.”– Stina Koistinen

”Musiikkia ei tehdä mielestäni järjellä ja rationaalisella ajattelulla vaan nimenomaan intuitiolla, se on paras työkalu. Alitajunta ja tunteet. Mielestäni musiikin tehtävä on paljastaa jotain tiedostamatonta ja piilotettua, edes pienen hitusen verran.” – Karoliina Niskanen

”On koskettavaa, kun ei tee, vaan paljastaa. Kertoo miltä tuntuu, antaa asioille uusia nimiä ja kertoo mitä tapahtui ja missä olen nyt. Hyvä esiintyjä on aito ja rohkea sekä aina oma itsensä.” – Meri-Tuuli Elorinne

”Tuntuu hyvältä, kun löytyy energia yleisön kanssa ja pääsee antamaan kaikkensa, ja kun bändi soittaa hyvin. Siihen liittyy vahva emootio. Se, että keikka on hyvin treenattu ja että se on mahdollista toistaa aika samanlaisena flow-tilasta riippumatta, tarkoittaa sitä, että jokainen keikka on näkemisen arvoinen ja me annetaan kaikemme jokaisella keikalla.” – Roope Salminen

”On parasta, kun esiintymistilanteessa pääsee tilaan, jossa maailma katoaa ympäriltä ja elää vain musiikkia. Se on täydellistä hetkessä olemista, soittajien ja yleisön kanssa vuorovaikutusta siinä hetkessä. Ollaan asian ytimessä, kun esiintyjä saa pidettyä emotionaalisen väylän auki ja tuomaan niitä myös yleisölle.” – Siiri Kangas

”Minulle esiintymisen parhaimpia hetkiä on silloin kun koen olevani yhteydessä yleisöni kanssa ja musiikista tulee kollektiivinen kokemus.” – Johanna Pitkänen

4.2 Aitous

Vastanneet taiteilijat tiedostavat olevan musiikin koskettavuuden kannalta tärkeää, että esiintyjä on aito, ja hänen tekemisensä kumpuaa omasta itsestään, persoonallisuudestaan ja rakkaudesta musiikkiin.

”On koskettavaa, jos esiintyjä nauttii siitä, että on lavalla ja häntä katsoessa ei tule kiusaantunut olo, ja jos hän haluaa ja onnistuu antamaan yleisölle elämyksiä ja on teeskentelemätön ja oma itsensä. Aitous koskettaa aina.” – Joanna Heikkilä

”Se, että esiintyjästä huokuu tietynlainen rauha ja varmuus (vauhdikkaassakin esityksessä), on minusta aina yhtä pysäyttävää. Jos tuntee elävänsä musiikin kautta ja tuntee onnellisuutta tehdessään sitä mitä rakastaa, ja kun yleisö ja esiintyjät ovat hereillä ja läsnä tilanteessa. Läsnäoleva esiintyjä ei myöskään varo itseään, vaan uskaltaa olla sellainen kuin on.” – Hanna Seppälä

”Sitä on taiteilija ikään kuin koko ajan, ja kokonaisuus piirtyy kaikessa mitä teen. Haluan olla aito musiikintekijä ja artisti, koska jos en ole aito, ei ole millään mitään väliä.” –Hanna-Maria Helenius

”Luonnollinen karisma, ilman opittuja manereita, ilman teennäisyyttä, koskettaa. Artisti, joka on samalla oma itsensä ja joku muu.” – Anniliina Omwami

”On koskettavaa, jos uskallat vaan olla oma itsesi, et rajoita itseäsi. On hienoa, kun kaiken elämäkokemuksensa uskaltaa tuoda taiteeseen ja olla auki, ja uskaltaa mennä epä mukavuusalueelle ja olla läsnä. Jos lavalla ollessaan ajattelee, että tämä hetki on kaikkein tärkein hetki, ja annan itseni tässä hetkessä. Annan itseni tähän tilanteeseen kokonaan.”

– Anna-Maija Laitinen

”Sellainen perusjuttu mielestäni on, ettei yritä esittää olevansa muu mikä itse on. Että omasta itsestä ponnistaa tilanteeseen kuin tilanteeseen, eikä yritä olla jotenkin erityisen hauska, tai cool tai vakavasti otettava, vaan rehellisesti oma itsensä.” – Stina Koistinen

”On koskettavaa, kun on tunneyhteys esitettävään ohjelmistoon ja esiintyjä on aito omalla tavallaan; hänestä ei paista läpi harjoitellut maneerit tai päälle vedetty rooli. Pidän myös, kun esiintyjällä on hyvä tasapaino itsevarmuuden ja nöyryyden kanssa, sekä kun hänestä huokuu rakkaus musiikkia kohtaan.” – Henna Tikkanen

*”Koskettava esiintyjä on aito. Hänen musiikkinsa liikuttaa jollain tavalla. Se saa tanssi-
maan tai itkemään tai pohtimaan tai herättämään vaan jotain ajatuksia. Esiintyjä on mie-
lenkiintoinen, persoonallinen ja taitava siinä, mitä tekee instrumentillaan. Hän osaa yh-
distää taituruutensa ja persoonansa mielenkiintoiseen musiikkiin ja tarinoihin.”* – Siiri
Kangas

*”Hyvä esiintyjä on sellainen, jolla on hyvä läsnäolon taito ja joka ei yritä miellyttää lii-
kaa. Hän on rehellinen, läsnäoleva, taitava, nöyrä, mutta hyvin voimakas. Kaikki ihmi-
set ovat mielestäni uniikkeja, toisissa ”se jokin” vain paistaa läpi toisia selvemmin.
Nämä ihmiset ohjautuvat usein esiintyviin/solistisiin ammatteihin.”* – Johanna Pitkänen

4.3 Läsnaölo ja karisma

Usein kuulee puhuttavan karismasta, vaikkei puhuja olisikaan muusikko tai tutustunut muuten esiintymiseen tarkemmin. Karisman siis aistii kyllä, jos sitä on esiintyjällä. Vas-
tausten perusteella karisman voi selittää pääosin kahdella eri ominaisuudella; esiintyjä
on emotionaalisesti läsnä sekä musiikissa, että tilassa yleisön kanssa, ja hän on aito ja
oma itsensä, antaen kuitenkin parhaiden puoltensa loistaa päällimmäisenä lavalla olles-
saan.

*”Musiikki liittyy aina vahvasti sitä tehneeseen ihmiseen, hänen senhetkiseen näkemyk-
seensä tai tunnetilaansa, jonka hän kanavoi musiikkiin. Läsnaölevä esiintyjä on mieles-
täni karismaattinen.”* – Hanna Seppälä

*”Hyvä esiintyjä on karismaattinen. Karisma on jotain, mikä on vaikea selittää. Luulisin,
että läsnäölo on vahvasti yhteydessä karismaan. Läsnaölo saa esiintyjän säteilemään.
Läsnaölo taas on varmaan yhteydessä kontaktiin ja siihen auki olemiseen. On hereillä ja*

vuorovaikutuksessa yleisön kanssa. Hyvä esiintyjä saa katsojan mukaansa kertomaansa tarinaan ja auttaa katsojaa kokemaan jotain. Esiintyjä ei voi olla enempää kuin itsensä, ja se juuri on kiinnostavaa. Ihminen on kiinnostava.” – Karoliina Niskanen

4.4 Taiteilija kuluttajana

Vastauksissaan haastattelemiini taiteilijat paljastavat, mitkä seikat koskettavat heitä emotionaalisesti paitsi esiintyjänä, myös ollessaan itse yleisössä. Haastattelemiini muusikot ovat vastaustensa perusteella itse ollessaan yleisössä pistäneet merkille sen, miksi joku artisti on erityisesti koskettanut heitä. He ovat inspiroituneet liikuttavasta ja hyvästä esityksestä ja osaavat kuvailla, miltä koskettava artisti heistä vaikuttaa tai näyttää lavalla ollessaan.

”Rakastan kuulijana aitoutta ylipäänsä ja jonkinlaista helppouden tunnetta. Jos artisti saa oloni vapaammaksi eikä sidotummaksi niin pidän siitä, olipa hänen taitotasonsa ihan mikä vain.

Mukaansa tempaava esiintyjä on sellainen, joka vilpittömästi uskoo, että hänellä ja hänen tekemisellään on paikka maailmassa eikä tehdessään sitä lavalla enää kyseenalaista niitä perustotuuksia vaan antaa mennä.”

– Heidi Tuikkanen

”Esitys on parhaimmillaan silloin, kun esiintyjä pystyy päästämään irti ja antautumaan musiikille kokonaisuudessaan (sanat, melodia, rytmi, jne.).

Mielestäni paras esiintyjätyyppi on sellainen, joka todella yhtyy musiikkiin täysillä. Sellainen, joka on valmis sukeltamaan niin syvälle kuin suinkin mahdollista tulkitessaan sanoja melodian ja rytmin kautta. Sellainen, jonka täytyy tuntea musiikkia koko keholleen. Minua koskettaa suuresti, jos esiintyjä on tekemisessään sisällä päästä varpaasiin.” – Laura Autio

”Esikuvallani Mariah Careylla on omanlaisesta tapa laulaa ja ilmaista musiikkiaan ja se menee ihon alle joka kerta ja aiheuttaa suuren tunnereaktion. Hän ei yritä olla trendikäs tai cool, vaan tekee juuri sellaista taidetta, kuin millainen hän on.” – Joanna Heikkilä

”Billie Holidayn tulkinta kappaleesta Strange Fruit oli todella riipaiseva tulkinta. Siinä ei ollut mitään ylimäärästä krumeluuria tai kikkailuja. Vain tulkinta ja läsnäolo ja tunsin, kuinka minulla meni kylmät väreet. Se oli todella pelkistettyä, hän luotti vain tulkintaansa,

äänessä ei ollut mitään ylimääräisiä koristeluja. Se oli todella vaikuttavaa.” – Anna-Maija Laitinen

” Aito tunne esiintyjässä on aina pysäyttävää. Riippuen musiikkilajista, tunne voi ilmetä myös teknisen osaavuuden kautta. Ihailen artisteja, joista huokuu tinkimättömyys oman vision suhteen. ” – Henna Tikkanen

5 Taiteilijan lähtökohta tekemiselleen

Minusta olennaista musiikin koskettavuuden suhteen on se, mistä syystä, tai mistä lähtökohdista artisti tekee musiikkia. Epäilin, että jos artisti tekee musiikkia ensisijaisesti siksi, että rikastuisi, saisi huomiota ja julkisuutta, tai haluaisi teeskennellä jotakin muuta kuin oikeasti on, olisi ratkaisevasti esteenä tunteiden välittymiselle ja näin ollen olisi vähemmän koskettava tai emotionaalisesti vaikeasti tavoitettava.

5.1 Tunteet pelissä

Tutkimukseni osoittaa, että haastatteluuni vastanneet artistit myöntävät ensimmäisen liikuttajan musiikkia tehdessä olevan jokin emotio. Lisäksi melkein kaikkien vastauksista on tulkittavissa, että he eivät osaa kuvitella elämäänsä ilman musiikkia; sitä tehdään, koska on yksinkertaisesti pakko, ja koska se koetaan myös emotionaalisesti palkitseväksi.

”Musiikin tekeminen on elinehto. Se on kuin painetta sisällä, mikä täytyy saada purkaa. Sen jälkeen, kun saa laulun ”ulos” niin olo helpottaa ja saa hetkeksi rauhan. Yleensä itselläni muusiikin tekeminen vaatii sen pakottavan sisäisen tarpeen, inspiraation ja innostuksen.” – Joanna Heikkilä

”Minulle musiikki, sen tekeminen ja esittäminen määrittävät olemassaolon. Tarkoitan, että tuntuu, että musiikki on valinnut minut, eikä toisin päin. Teen asioita sen parissa, koska minun kuuluu tehdä. Se on kutsumukseni. Jokin selittämätön voima vie siihen suuntaan. Niin se vaan on.” – Anna-Maija Laitinen

”Musiikki on ainoa asia mille voi oman elämänsä pyhittää, vaikka onkin välillä todella hankalaa ja tuskaista. Kutsumus kai siis. Pysin luomaan musiikkia siitä, miten koen maailmaa.” – Stina Koistinen

”Muusikkous on oman elämäntehtäväni toteuttamista. Mitään muuta, kuin musiikkia, en ole koskaan halunnut tehdä, eikä ajatus mistään muusta urasta tunnu luontevalta.” – Henna Tikkanen

”Musiikki pitää minut oikealla tiellä. Musiikki hoitaa sisintäni, saan parantua. Koen musiikin kautta olevani totta ja elossa. Se on tapani hengittää, en osaa erotella sitä itsestäni, musiikki on kuin jalkani tai käteni.” – Meri-Tuuli Elorinne

”Musiikki on minulle elämäntapa. Olen kasvanut ammattiini, en oikein osaa elää enää muilla tavoin. Musiikki on minulle luontainen olotila.” – Johanna Pitkänen

”Musiikin tekemiseen tarvitsen aina jonkun sysäyksen, joka koskettaa minua. Se voi olla mikä tahansa tunne, negatiivinenkin.” – Hanna-Maria Helenius

”Kirjoitan paljon niin, että ensin kuuntelen jotakin laulupohjaa toistolla todella kauan. Musiikki herättää minussa tunteita, kun tarpeeksi kauan kuuntelee. Tunteita, kuvia, tarinoita; musiikki väreilee aina jossain kohtaa ja herättää jotain. Kun olen saanut pohjan emotion vahvasti itseeni, alan vain kirjoittaa. En pysähdy miettimään, mitä kirjoitan, tai miten tästä voisi tehdä hyvän, kirjoitan vaan sen fiiliksen läpi.” – Karoliina Niskanen

5.2 Musiikista apua tunnemaailman kiemuroihin

Kaikkien kohdalla on tulkittavissa musiikin olevan taiteilijalle väylä tunteiden kanavoimiselle. Vaikuttaa siltä, että tunteet tulevat haastattelemillani taiteilijoina usein ulos musiikin muodossa; joko uutena kappaleena, tai laulamalla. Heidän on paitsi purettava tai käsiteltävä omia tunteitaan musiikin avulla, he myös haluavat tarjota kuulijalle mahdollisuuden käsitellä tai purkaa tunnemaailmaansa musiikkinsa välityksellä.

”Rakastan sävellysprosesseja. Laulunkirjoitus on ollut minulle tapa käsitellä tunteitani. Joskus on ollut pakko purkaa emotionaalisia solmuja ja ne purkautuvat lauluiksi ihan pakolla. On vain pakko tehdä tai tuntuu, että tukehdun. Usein koen, että haluan sanoa jonkin asian maailmalle ja sitten sanon sen laulussa. Valtava helpotuksen tunne ja ilo valtaa, kun kappale on valmis. Haluaisin myös itse kyetä saamaan toisissa aikaan niin upeita tunteita kuin mitä itse saan musiikista.” – Heidi Tuikkanen

”Musiikki on aina ollut minulle todella tärkeää. Musiikki on energiaa, voimaa, selittämättöntyä taikaa! Musiikki auttaa tuntemaan ja kokemaan. Musiikin tekeminen merkitsee paljon, saan kertoa musiikin avulla sisälläni olevia tarinoita ja kuvia, tunteita ja rytmejä. Musiikin tekeminen auttaa minua ymmärtämään itseäni paremmin, se tuo uutta ja tiedostamatonta puolta itsestäni esiin. Toivon myös, että musiikkini herättäisi kuulijoissa tunteita, nimenomaan herättäisi jotakin eloon.” – Karoliina Niskanen

”Haluan kertoa musiikillani tarinoita ja tehdä musiikkia, joka koskettaa sanoin ja sävelin. Seuraan aika tarkasti, mitä tunteita musiikki herättää minussa, se on todella tärkeää.” – Siiri Kangas

”Taiteilija on kai sellainen, jolle tekemisen taustalla on jonkinlainen filosofia tai elämäntapa. Taiteilija puhuttelee, hänellä on jotain sanottavaa. Taiteilijan tehtävä on kai vaan herättää kaikenlaisia tunteita.” – Johanna Pitkänen

5.3 ”Teen omaa juttua”

Vastaukset viittaavat myös siihen, että he tekevät musiikkia hyvin pitkälle omilla ehdoillaan, oman visionsa mukaisesti niin, että saavat iloa ja tyydytystä musiikistaan.

”Musiikki on kokonaisuudessaan osa minuuttani, ja ehdottomasti väline luoda taidetta, jotain, mikä tuo minulle itselleni hyvää fiilistä. Esiintyessäni pääsen reaaliaikaisesti kokemaan sävellyksien ja oman tulkintani vaikutukset kuuntelijoihin. Minulle tärkeää on esiintymisestä saatu henkilökohtainen kokemus ja fiilis. Olen kieltäytynyt kaikesta, mitä on ehdotettu, jos se ei tunnu hyvältä. Jos en kelpaa tällaisena kuin olen, niin sitten se vain on niin.” – Anniliina Omwami

”Haluan tehdä uusia lauluja ja saada niitä ihmisille kuultavaksi. Se liittyy vahvasti enemmänkin esiintymisen tarpeeseen enemmän, kuin tarpeeseen kertoa tarinoita.” – Roope Salminen

”Saan ilmaista itseäni vapaasti musiikin kautta. Se on osa persoonaani. Teen musiikkia omalla tavallani ja toteutan omaa visiotani.” – Siiri Kangas

”Jokainen on uniikki ja tekee uniikkia musiikkia tms. En sitä sen enempää tiedosta tai ajattele tehdessäni. Teen vain omaa juttua.” – Karoliina Niskanen

5.4 Jakamisen iloa

Jokainen vastanneista taiteilijoista käsittää esiintymisen myös kollektiivisena kokemukseksi. Heille musiikin esittäminen on jakamista, ja he tiedostavat sekä toivovat antavansa yleisölle positiivisia kokemuksia ja tunteita, vaikka eivät kuitenkaan oman näkemyksensä tai persoonallisuutensa kustannuksella. He haluavat olla rehellisiä itselleen ja yleisölleen ja tehdä musiikillaan hyvää.

”Haluan tuoda ajatuksiani ja tunteitani esiin musiikilla ja samalla tuottaa sellaista sisältöä muille kuultavaksi, joka koskettaa myös jotakuta toista. Haluan tehdä musiikilla hyvää, tuoda ihmisille iloa ja välineitä käsitellä myös vaikeampia tunteita ja kokemuksia. Koska musiikki on minulle kokemusta, ei vain kuulemaa, esiintyminen ja musiikki live-muodossa ovat todella tärkeitä asioita minulle. Esiintyminen on myös itselle sielunhoitoa, ei vain viihdyttämistä.

Toivon, että olisin läsnäoleva ja rehellinen itselleni ja yleisölle. ” – Hanna Seppälä

”Haluan olla sellainen artisti, esiintyjä, laulukirjoittaja ja tuottaja, jonka työ koskettaa ihmisiä. Toivon, että tekemäni musiikki vaikuttaa positiivisesti maailmaan. Vaikkei tekemäni musiikki ole varsinaisesti hengellistä, kaikkein eniten toivon kuitenkin, että voin musiikillani ylistää Jumalaa.” – Laura Autio

”Haluan musiikillani herättää ajatuksia, hoitaa ja rohkaista, kertoa tarinaa.

Haluaisin, että aito persoonani välittyisi lavalta musiikin, sekä esiintymiseni kautta, mutta kuitenkin niin että ihmiset viihtyisivät keikallani, eikä heillä olisi kiusallinen olo. En halua yrittää olla niin kuin joku muu. Jos joku asia ei tunnu omalta, haluan karsia sen heti pois.”

– Joanna Heikkilä

”Esiintyminen on ihanaa, koska tunnen silloin olevani yhteydessä muuhun maailmaan. Kun esiinnyn, tunnen että olen elementissäni. Tunnen että olen maksimaalisen elossa ja täyttämässä jotain tarkoitusta, joka minulla tässä elämässä on. Esiintyminen on jakamista parhaimmillaan. Yleisön ja esiintyjän suhde on ainutlaatuinen ja herkkä.” – Stina Koistinen

”Esiintyminen on parhaimmillaan yhteinen, pysähtynyt hetki yleisön ja esiintyjän välillä. Siinä koetaan yhdessä jotain tiedostamatonta ja piilotettua. Jaetaan sama hetki. Tunetaan. Tämmöinen hetki parhaimmillaan on tosi puhdistava.

Sydän on esiintyjän rakkain työkalu. Ennen esiintymistä mantra 'minun sydämeni on täysi' täyttää olon rakkaudella, ja sitä pitäisi katsojille jakaa. Kun sydän on täysi, se riittää ja minä riitän.” – Karoliina Niskanen

”Esiintyminen antaa merkityksen lauluille. Kuulijoiden reaktio ja vuorovaikutus antaa lauluille syyn ja peilin. Esiintymisen merkitys ja painopiste vaihtelevat kokoajan, itse esiintyminen ei sinänsä ole oleellista, vaan se, että tulee nähdä ja kuulla taiteensa kautta.” – Meri-Tuuli Elorinne

”Minulle on tärkeää, että pääsen jakamaan musiikkini yleisön kanssa. Silloin yleisölle tulee kasvot ja tekemiseni merkitys konkretisoituu.” – Johanna Pitkänen

6 Koskettava taiteilijuus kysyy rohkeutta

Rohkeus on minusta tärkeä osa koskettavuutta, sillä koskettava artisti uskaltaa paljastaa itsestään enemmän, kuin moni muu. Henkilö, joka ei ole juuri koskaan esiintynyt, tai tehnyt julkisesti luovaa työtä, ei välttämättä tule ajatelleeksi, kuinka suurta heittäytymiskykyä lavaesiintyminen esimerkiksi vaatii. Siksi tarkastelin vastauksia rohkeuden ja uskalluksen näkökulmasta.

6.1 Kynnyksen ylittäminen

Artistius ei ole aina helppoa. Useimmiten kuluttajille välittyy loisteliaskin kuva taiteilijan elämästä, ja koska artisti on mitä todennäköisimmin taitava työssään, tekeminen vaikuttaa helpolta. Harvemmin myöskään artistit puhuvat paineistaan, tai henkilökohtaisista taisteluistaan. Kuulijalle ei tule mieleenkään, että musiikin tekeminen tai esittäminen on joskus kynnyksen tai suuren vaivan takana.

”Usein sävellyksen tekeminen tarvitsee suunnatonta työstöä, enkä oikeastaan ikinä ole täysin tyytyväinen aikaansaannokseen. Kuitenkin jotenkin olen aina ajatellut, että jos en kelpaa tällaisena kuin olen, niin sitten se vain on niin. Oman ääneni sävyyn en pysty vaikuttamaan.” – Anniliina Omwami

”Pahimmillaan musiikin tekeminen on todella turhauttavaa ja ahdistavaa, jos haluaa tehdä, mutta materiaalia ei synny. Siinä on aina pieni kynnyks, joka pitää ylittää. Se on aina hyppy tuntemattomaan, ja sen tiedostaa. Siihen ei ikinä totu. Laulukirjoituksen aloittaminen vaatii aina pientä pinnistelyä. Se kysyy tahtotilaa ja rohkeutta ylittää kynnyks, ja kun sen tekee, se vie mukanaan.” – Anna-Maija Laitinen

6.2 Heittäytyminen ja jännitys

Jos ajatellaan, kuinka vaivaannuttavalta tuntuu leikkiä tutustumis- tai heittäytymisleikkejä tuntemattomien ihmisten kesken, voi saada pienen käsityksen siitä rohkeudesta, jota artistilta esimerkiksi esiintymistilanteessa vaaditaan. Hän ei voi keskittyä siihen, miltä mahdollisesti näyttää, tai ymmärtääkö katsoja, mitä on tarkoittanut, tai pitääkö hän edes kuumastaan. Esiintyjän tulee hyväksyä se mahdollisuus, että hän käyttäytyy jonkun katsojan mielestä nolosti, tai että joku tyrmää hänet henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella.

”En voi olettaa, että kuuntelijat ymmärtäisivät, mitä lauluillani tarkoitan.

Rakastan esiintymisen jännitystä. Yleisön reaktioita. Jännitän, millaisia tulkintoja tulee; enhän sitä itsekään etukäteen tiedä, sillä haluan elää laulut joka kerta.” – Heidi Tuikka-
nen

”Esiintyminen jännittää aina, mutta esiintyessä sitä kokee kuitenkin jonkinlaista euforiaa.”

– Joanna Heikkilä

”Joku ei välttämättä tajua, mitä teet tai joku voi ymmärtää sinut väärin. Se on aina riski.”

–Hanna-Maria Helenius

”Paineita tulee joskus siitä, että musiikkia tekevän artistin tulee nykyään olla enemmänkin ilmiö. Pelkkä musiikki ja tulkinta eivät riitä, vaan keikoillekin pitää rakentaa tai ainakin yrittää rakentaa show. Itsekin olen vaivannut päätäni puhki kaiken maailman asujen, videoinstallaatioiden ym. ekstrojen kanssa, kun olen ajautunut ajatukseen, että musiikki ei kanna keikoilla tarpeeksi pitkälle. En kuitenkaan pidä näitä huonoina asioina, mutta ehkä hieman sellaisina artisteja eriarvoistavina tekijöinä.

Pyrin pitämään kiinni siitä ajatuksesta, että jos ratkaisuni eivät kelpaa niillä resursseilla toteutettuna, mihin kunakin hetkenä pystyn, niin sitten ei vaan voi mitään.”– Anniliina

Omwami

”Jos esiintyjä uskaltaa paljastaa itsestään jotain, siis olla omana itsenään, se riittää. Välillä sitä sortuu miettimään, että millaisestakohan kuulijat tykkäisivät, tai mikä nyt olisi trendikästä, mikä uppoaisi yleisöön. Vaikka sitä pitäisi vain tehdä sitä, mistä intuitio sanoo, että tee tätä.” – Karoliina Niskanen

”Ihmiset sanovat minulle toistuvasti, että kosketan heitä rohkeudellani ja ahkeruudellani. Olen käsittäkseni inspiroiva koska en pelkää olla välillä outo tai "nolo" ja tehdä asioita omalla tavallani. Ihmiset kokevat tämän voimaannuttavaksi.” – Johanna Pitkänen

6.3 Negatiivinen palaute

Artisti altistaa sydämensä tuotokset julkisesti arvosteltaviksi. Varsinkin sosiaalisen median yleistyttyä paitsi positiivisen, myös negatiivisen palautteen määrä sekä näkyvyys on kasvanut räjähdysmäisesti. Vaatii äärimmäistä vahvuutta ja rohkeutta seurata sisäistä ääntään ja omaa visiotaan, siitäkin huolimatta, että saa arvosteluryöpyn internetin välityksellä. Vaatii uskallusta luottaa omaan tekemiseensä, ja siihen, että tekemänsä taide koskettaa joitakin ihmisiä, ja että musiikkinsa esiintuominen on ylipäätään kannattavaa.

”Musiikki on kuitenkin taiteenlaji, jonka pitää olla vapaa kaikenlaiselle kokemukselle ja keskustelulle - myös kritiikille. Yleisön pitää saada kokea se juuri niin kuin kokee. Tämä tietenkin tekee taiteilijasta hyvin paljaan ja kukapa ei olisi iloinen kehuista tai surullinen haukuista. Nettivihan aikana monen kielenkannat myös aukenevat väärällä tavalla, mutta silloin yleensä kirjoittajalla on ongelma eikä negatiivinen käytös ole tietenkään toivottavaa. Kun palaa aina siihen ajatukseen, miksi teen musiikkia, se vie pois kaiken negatiivisen.

Minulla on aina ollut hyvä turvaverkko ihmisiä ympärilläni, jotka ovat auttaneet minua pääsemään yli ilkeyksistä tai turhista paineistuksista, joita muut tai itse on luonut.”

– Hanna Seppälä

”Vuosien kuluessa olen oppinut ottamaan vastaan asiallista kritiikkiä paljon paremmin, jopa toivon saavani sitä. Asiaton negatiivinen kommentointi internetissä kuitenkin satuttaa, aina. Olen konsultoinut aiheesta myös minua kokeneempia ja vanhempia muusikoita ja siihen ei käsittäkseni totu ikinä. Se saattaa välillä heijastua taiteeseeni, ihan niin kuin muutkin elämäni murheet.” – Johanna Pitkänen

6.4 Positiivinen palaute

Paitsi negatiivisen palautteen, myös positiivisen palautteen kohtaaminen vaatii joidenkin haastattelimieni taiteilijoiden mielestä uskallusta ja rohkeutta. Taiteilijan pahin kriitikko on kuitenkin taiteilija itse, ja joskus on todella vaikeaa hyväksyä positiivista palautetta, jos on itse täysin eri mieltä. Kysyy rohkeutta luottaa samaansa positiiviseen palautteeseen, ja siihen, että on onnistunut taiteellansa koskettamaan joitakin, vaikka ei itsestään siltä tuntuisikaan.

”Vaatii myös uskallusta ottaa positiivista palautetta vastaan. Jos on ollut itse sitä mieltä, että on ollut huono, niin on vaikeaa hyväksyä, että riittäisi jollekin muulle. Olen itse tarvinnut paljon positiivista palautetta, jotta olen päässyt siitä ajatusmallista, että olen keskinkertainen tai huono, ja tässä nyt vain vähän yritän jotakin.” – Hanna-Maria Helenius

6.5 Avoin = haavoittuvainen

Emotionaalinen rehellisyys ja herkkyys tekee haavoittuvaiseksi, ja vaatii rohkeutta myös siksi, että taiteilijan on kohdattava omat tunteensa, oma haavoittuvaisuutensa, sekä henkiset kehityksenkohteensa. Hänen on harrastettava paljon itsetutkiskelua, joka on kelle tahansa vähintäänkin haastavaa.

”Flow-tilaan tarvitaan aina uskallus hypätä. Se ei oo koskaan riskitöntä. Flow tila on aina riski. Silloin mennään sellaiseen tilaan, jossa ollaan emotionaalisesti auki. Silloin on pakko olla sellaisella kaistalla, jolla ollaan myös haavoittuvaisia. Silloin ollaan tilassa, jossa voi tulla satutetuksi.

Koko prosessi, olla taiteilija ja instrumentti, ja tehdä jatkuvasti töitä itsensä kanssa, on haastavaa. Työmäärä itsensä kanssa on pohjaton, se ei lopu. Tieto lisää tuskaa, ja samalla, kun näkee, että on mennyt eteenpäin tietyissä asioissa, näkee silti koko ajan, että mitä syvemmälle katsot itseäsi, sitä syvemmältä kuilulta se tuntuu. Mutta samalla löytää kuitenkin jotakin ammennettavaa. Mitä syvemmälle itseensä menee, sitä enemmän itsestään löytää. Ja sitä enemmän tekemisessäsi on tarttumapintaa ja voit välittää jotakin jollekin toiselle. Silloin on tiukemmin kiinni jossakin todellisessa.” – Hanna-Maria Helenius

6.6 Työskentely oman itsen kanssa

Oman persoonallisuutensa löytäminen ja omien vahvuuksiensa sekä heikkouksiensa kohtaaminen vaatii työntekoa. Paitsi se, että uskaltaa tuoda oman näkemyksensä esille, myös itselle ja toimintatapoihinsa sopimattomat tai persoonaan kuulumattomat, usein ulkopuolelta kohdistetut ehdotukset tai odotukset on uskallettava sivuuttaa, jos ne eivät tunnu oikeilta.

”On välillä vaatinut rohkeutta saavuttaa irti päästämisestä tunnelma.

Olen käynyt pitkän tien siinä, että uskallan oikeasti olla nainen ja naisellinen minulle sopivalla tavalla. Se, että uskaltaa tuoda parhaat puolensa esiin lavalla, vaatii tutkimustyötä.

Koen, että musiikkialalla arvostetaan nyt todella paljon naisartistejä, jotka ovat tehneet kaiken alusta loppuun. Itse teen ja haluan tehdä yhteistyötä, enkä ole valmis siihen, että tekisin kaikkea itse, esimerkiksi tuottamista. Olen joutunut pohtimaan asiaa ja tullut siihen tulokseen, että on ok, etten tee kaikkea yksin.” – Anna-Maija Laitinen

”Joudun käymään henkisiä taistoja ollakseni aito. Jos on kuvitellut olleensa läsnä ja aito jossakin tilanteessa ja sitten katsookin taaksepäin ja huomaa, ettei olekaan ollut; en ole nähnyt itseäni, muita, tai tilannetta. Se on jatkuvaa prosessointia. Ei ole helppoa olla koko ajan emotionaalisesti auki.” – Hanna-Maria Helenius

”Musiikin tekeminen on vapauttavaa ja hirvittävää samaan aikaan. Itse on niin jäävi sanomaan, ovatko omat tuotokset hyviä, vai eivät. On yritettävä luottaa siihen, että tekeleet resonovat muissakin ihmisissä, jos pystyy itse tekemään työtä avoimin sydämin.

Uniikkisuus on mielestäni rohkeutta tehdä omanlaista musiikkia, oli se mitä tahansa, ja luottaa siihen, mitä musiikkia itsestään kumpuaa.” – Stina Koistinen

7 Emotionaalisen vuorovaikutuksen syntyä rajoittavia tekijöitä

Haastattelujen pohjalta tehdyt päätelmät siitä, mitä taiteilijat pitävät koskettavana, auttavat myös selvittämään, mikä ei ole heidän mielestään omassaan, tai muiden tekemisessä koskettavaa. Jos ajattelee vastauksien päinvastaista mahdollisuutta, voi olettaa,

että haastatteleman artistit eivät pidä teeskentelevää ja pelokasta esiintyjää koskettavana, ja pyrkivät itsekin omassa tekemisessään välttämään näitä ominaisuuksia. Laskelmointi, suorituskeskeisyys, yrittäminen, pelkotilat ja väkisin vääntäminen ovat vastausten perusteella koskettavan esiintymisen tai taiteen tekemisen esteenä.

7.1 Analytyisyys

Monet kuitenkin erittelivät seikkoja, jotka ovat emotion ja heittäytymisen kannalta rajoittavia. Tässä mielessä analytyisyys on merkittävä tekijä. Liiallinen miettiminen on esteenä flow-tilalle ja emotion syntymiselle.

”Jos miettii vain ulkomusiikillisia tai teknisiä asioita esiintyessään, yleisökin rupeaa miettimään, että ”ai sillä on tollanen tukka” ja ”ai nyt se teki noin” tai ”sillä on tuollaset silmälasit”. Väitän, että jos et ole tekstissä sisällä, et halua olla haavoittuvainen, tai uskalla olla täysin rikki ihmisten edessä, niin silloin haet jotakin ulkoista, pinnallista huomiota. Se voi olla pelkoa, mutta myös välinpitämättömyyttä. Se on yleisön aliarviointia.”

– Hanna-Maria Helenius

”Taide vaatii ajan, tyhjän tilan. Pakottamalla ei voi saada lauluja, vaan ne otetaan vastaan vapaassa olotilassa!

Mitä vähemmän tiedostan mitään itsessäni, sitä vapaampi olen. En halua miettiä osaamisiani, haluan vain laulaa ja tehdä musiikkia, koska rakastan sitä.” – Meri-Tuuli Elorinne

7.2 Epäaitous ja laskelmointi

Vaikuttaa siltä, että moni haastatteleman taiteilija pyrkii rehelliseen ja aitoon, visionsa mukaiseen tekemiseen myös tiedostamalla, mikä voi olla pahinta myrkkyä luovuudelle tai uskottavuudelle. Koskettava artisti haluaa herättää luottamusta kuulijassa ja hän myös itse katsojana tai kuulijana haluaa luottaa esiintyjän rehellisyyteen ja aitouteen. Haastatteleman taiteilijat vaikuttavat vastaustensa perusteella olevan herkkiä ihmisiä, jotka aistivat paitsi muissa ihmisissä helposti tunnetiloja, myös ovat ajan tasalla omista tuntemuksistaan eri tilanteissa.

”Jos joku on tietoinen siitä, että on todella hyvä ja virtuoosi, hän voi kokea ylpeyttä. Se voi johtaa siihen, että ajattelee, ettei tarvitse tuoda emootiota tekemiseensä. Jos tiedostaa, että itsellään on enemmän lahjoja kuin monella muulla, niin voi olla, että hänelle riittää virtuoosin rooli, eikä kaipaa tekemiseensä emotionaalista pohjaa. Jos emotionaalinen ote puuttuu, artisti saattaa pystyä tekemään laadukasta melodiaa tai lyriikkaa, muttei mielestäni voi olla uskottava. Musiikista puuttuu silloin kosketuspintaa, ja väitän, että yleisö aistii sen. Hän paljastuu viimeistään siinä vaiheessa, kun astuu lavalle yleisön eteen. Jotain jää puuttumaan.” – Hanna-Maria Helenius

”Ainoa tila mikä estää luovuuden, on vaatimuksien ja pelon tila, sekä yrittäminen ja vääntäminen.” – Meri-Tuuli Elorinne

”Jos artisti itsessään vaikuttaa luonnottomalta, ei esityksestä saa tarpeeksi irti.” – Anniina Omwami

”En halua laskelmoida, koska se kuuluu tekemisessä. Lauluja tehdessäni ja esiintyessäni haluan antaa läsnäololle, luottamukselle ja rakkaudelle tilaa tapahtua. Jos alkaisin suorittaa, se tila katoaisi. Se tila katoaisi silloin myös minun ja kuulijan väliltä, koska minä valtaisin sen kokonaan omalla pelolla siitä, onnistuuko suoritukseni.” – Heidi Tuikanen

”On saattanut olla aikoja, jolloin on rationaalisesti päättänyt olevansa tietynlainen. Mitä luovuutta rajoittavaa se voikaan olla.

Olen tehnyt paljon virheitä ja esittänyt materiaalia, joka ei ole tuntunut omalta.” – Anna-Maija Laitinen

”Emootio ja flow-tila ovat kaiken a ja o. Sen ylläpitämiseen täytyy käyttää paljon aikaa senkin uhalla, että välillä olisi vaikkapa ihan rahatton. Joskus se vaatii joutenoloa, joskus urheilua, joskus kännejä, joskus pitää pakottaa itsensä alas kirjoittamaan. Kanava pitää kuitenkin pysyä auki.

Minulle tärkeintä on vain saada tehdä musiikkia ja oppia siitä koko ajan jotakin uutta. Toivon, että fokukseni olisi aina tekemisessä, prosessissa, ei päämäärässä, esimerkiksi levyn myyntimenestyksessä.” – Johanna Pitkänen

7.3 Tilanteen haastavuus

Joskus emotionaalista yhteyttä vaikeuttaa keskittymishäiriöinen yleisö, tai esiintymisen luonne. Kun yleisö, tai tilanne on haastava, esiintyjä saattaa keskittyä vielä enemmän omaan itseensä ja tunteisiinsa, ikään kuin koettaa tehdä emotionaalisen tarttumapinnan entistä laajemmaksi, jotta esitys ja musiikki olisi tunnetasolla vieläkin useamman kuulijan ulottuvilla.

”Parhaalta esiintyminen tuntuu silloin, kun voi elää täysin hetkessä. Päinvastaisia kokemuksia taas on monet taustamusiikkikeikat, missä kukaan ei oikeastaan kuuntele, ihmiset puhuvat päälle ja olo tuntuu irtonaiselta.” – Joanna Heikkilä

”Välillä emotioon uppoaminen on myös oiva selviytymiskeino keikalla, jossa yleisö ei oikein jaksa kuunnella. Sillä silloin ainakin joitain ihmisiä kiinnostaa, jos emotio on aito.”
– Stina Koistinen

8 Pohdinta

Lähetin kyselyn useammalle, kuin mitä sain vastauksina takaisin, vaikka suurin osa oli kiinnostunut aiheesta ja halukkaita vastaamaan. Olisipa minulla ollut enemmän aikaa haastatteluihin ja olisinpa saanut kaikilta kyselyni kohteilta vastaukset. Huomasin myös puutteita kysymyksissäni, ja tehokkainta olisi ollut, jos olisin päässyt keskustelemaan kaikkien kanssa kasvokkain ja johdattelemaan vastauksia vieläkin syvemmälle, kuin mitä kirjallinen haastattelu tällä kertaa mahdollisti. Olisin kysynyt heiltä esimerkiksi tarkemmin siitä, mitä kaikkea heidän mielessään tapahtuu heidän ollessaan lavalla, ja ovatko he tietoisesti pyrkineet olemaan taiteilijoina koskettavia, ja jos ovat, kuinka he ovat asiaa harjoitelleet.

Luulen, että osasy sille, miksi niin moni artisti vastasi tai halusi vastata, on se, että aihe on sellainen, jota moni tällä alalla joutuu miettimään ja kohtaamaan. Onnistuin kenties valitsemaan aiheen, joka on monen mielestä mielenkiintoinen. Moni taiteilija sanoikin vastatessaan, että kysymykset ovat kiinnostavia ja he ovat itsekin pyöritelleet tämän tyyppisiä asioita mielessään.

Vastauksissa oli kuin olikin yhteneväisyyksiä, ja ne tukivat alkuperäisiä väitteitäni siitä, kuinka koskettava taiteilija suhtautuu tekemiseensä, tai mitä hän itse ajattelee koskettavan taiteen olevan. Vastauksissa ei sinänsä ollut mitään yllättävää, mutta yllätyin hieman siitä, että kaikki vastanneista tuntuivat miettineen näitä kysymyksiä itsekin jo pitkään. Ehkä sitä jotenkin ajatteli, että olen jollakin tavalla poikkeuksellinen, kun tämä asia tuntuu minusta haastavalta. Saatoin ajatella, ettei muiden musiikkitaiteilijoiden tarvitse pyöritellä näitä asioita mielessään, vaan muille heittäytyminen ja emotionaalinen avoimuus on helpompaa. Se voi tietysti olla, mutta tämän tutkimuksen myötä olen taipuvainen uskomaan, että moni artisti painii tämän kaltaisten kysymysten äärellä elämänsä aikana.

Kuten opinnäytetyöni alkupuolella kerroin, valitsin tämän aiheen siksi, koska se on mietityttänyt minua jo vuosia. Olen aktiivisesti työstänyt näitä ajatuksia mielessäni reilun kuuden vuoden ajan, ja alkusysäyksenä työstämiselle oli oivallus emotionaalisen tarttumapinnan vajavaisuudesta omassa esiintymisessäni. En toki usko, että olisin ollut täysin tunteeton tai etten olisi koskettanut yhtään ketään, sillä laulamiseeni on liittynyt aina hyvin voimakas emotionaalinen lataus, ja uskon, että on aina ollut joku, joka on saanut siitä edes jotakin irti. Luulen kuitenkin, että omalla kohdallani korvasin äärimmäisen ujouden opituilla maneereilla, joka ei sinällään auttanut lainkaan emotionin tai persoonallisuuteni esiintuomisessa.

Kun meidän piti ryhtyä miettimään opinnäytetyön aihetta, en miettinyt kauaa. Valitsin yksinkertaisesti aiheekseni sen asian, mitä tutkin ja pohdin mielessäni miltei tauotta jo seitsemättä vuotta. Tämä pohdinta ja toki kollegoiden vertaistarinat ja kokemukset ovat auttaneet minua paljon näiden vuosien aikana. Olen ollut ja olen edelleen tutkimusretkellä omaan itseeni ja emotionaaliseen maailmaani. Uskallan olla lavalla jopa paikoillani, tai jos tekee mieli, voin pomppia ja hyppiä tai vaikka hypähtää yleisön sekaan. Koitan kuitenkin olla tarkka siitä, mikä on ollut agendani tai vallitseva tunteeni silloin, kun liikun paljon lavalla. Jos saan itseni kiinni siitä, että liikun rohkeasti, vaikka päällimmäisenä tunnen pelkoa ja epävarmuutta ja haluaisin oikeastaan vain olla paikallani, koitan välttää tällaista peittelevää käytöstä jatkossa.

Minua on välillä ihmetyttänyt ja turhauttanut se, että olen edelleen epävarma lavalla, kokemuksestani huolimatta. Pikku pirut olkapäillä tuntuvat käyttävän megafonia aiemman kuiskuttelun sijaan, ja mieleni möröt katselevat ja kuuntelevat minua halveksuvasti ja arvioivasti. Vaikka olen edistynyt siinä, että osaan käpertyä omaan kuplaani ja kuunnella sisäistä ääntäni paremmin kuin ennen, olen ihmetellyt sitä, ettei se ole tuonut minulle

esiintyessä aina toivottua uskallusta tai flow-tilaa. Toisin sanoen; uskallan olla oma itseni, mutta silti pelottaa.

Minusta on tuntunut siltä, kuin jotakin puuttuisi. Vaikka kuinka olen yrittänyt olla rehellinen itselleni ja yleisölle, on minusta tuntunut siltä, etten ole onnistunut siinä. Tämän opin- näytetyön myötä luulen saaneeni selville, mikä tämä puuttuva osa on voinut olla. Olen unohtanut taiteen kollektiivisen puolen. Olen ollut niin käpertynyt omaan itseeni ja tun- nemaailmaani, sekä pyrkimyksiini olla rehellinen, että olen unohtanut taiteen toisen osa- puolen; yleisön. Pelkoa esiintymistilanteessa minulle on aiheuttanut ajatus, etteivät ihmi- set halua kuulla, tai että he eivät pidä kuulemastaan. Lava on tuntunut välillä oikeussa- lilta, jossa minä puolustan oikeuttani olla siellä.

Minut yllätti vastauksissa se, kuinka moni taiteilija tiedostaa taiteen olevan kollektiivista kokemusta. Kun musiikki taiteenmuotona pääsee pöytälaatikon ulkopuolelle, siitä tulee muidenkin kuin taiteilijan kokemusta. Artisti haluaa, että yleisö nauttii ja pitää kuulemas- taan, ja pääsee kenties irtaantumaan arjesta tai murheistaan musiikin välityksellä. En ollut suonut itselleni sitä mahdollisuutta, että musiikkini voisi ihan oikeasti liikuttaa ylei- söään. Suoraan sanottuna, olen suhtautunut tekemääni ja esittämäni musiikkiin itse- keskeisesti, ja jollakin käänteisellä tavalla; tämä on vain minulle, koska olen niin epä- varma oman tekemiseni suhteen, etten usko, että se voisi olla positiivisen ja kollektiivisen kokemuksen arvoista.

Viikko sitten minulla oli muutaman kuukauden tauon jälkeen oman musiikin show helsin- kiläisessä baarissa. Ennen show'ta minua jännitti, niin kuin aina oman musiikin ollessa kyseessä, mutta minua helpotti ajatus, jonka olin oppinut haastattelemiltani taiteilijoilta: tästä tulee meidän yhteinen kokemuksemme. En ole tilassa yksin, vaan paikalla on bän- din lisäksi yleisö, joka haluaa minun onnistuvan ja haluaa nauttia musiikistani. Minä tie- tysti haluan myös heidän nauttivan ja heittäytyvän musiikin vietäviksi, yhdessä minun kanssani.

Tämä yhteisen hetken jakamisen ajatus avasi minussa uusia ovia. Ehkä minussa oli emootiota, aitoutta, hieman uskallustakin, mutta läsnäoloni vaati rohkeutta vastaanottaa yleisön positiivista vastakaikua tekemiselleni. Kun opin jakamaan rehellisemmin tunte- maani musiikkia, tunsin oloni vapaammaksi ja rohkeammaksi, ja minun oli helpompi heit- täytyä musiikkiin. Tämä taas oli lahja, jonka minä sain yleisöltä.

Tämä tutkimus on auttanut minua löytämään uusia puolia musiikista ja taiteilijuudesta, ja herättänyt jopa aiempaa enemmän kunnioitusta ihaillemiäni artisteja kohtaan. Olen kiitollinen asioista, joita olen saanut oppia ja joiden kanssa saan tehdä työtä myös tulevaisuudessa. Matka jatkokoon.

Lähteet

Alaverronen, Veera 2014. Tässä ja nyt – Mitä on esiintyjän läsnäolo ja kuinka ohjaaja voi siihen vaikuttaa? Theseus.fi. Turun Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Saatavuus <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73770/Alaverronen_Veera.pdf;jsessionid=3E95487F56D6D9A43CF07AB81A35E7C1?sequence=1> (luettu 1.11.2016).

Berklee College of Music, 2016. Alumni Grammy Winners. [Verkkodokumentti.] Berkeley.edu.

Saatavuus <<https://www.berklee.edu/awards/alumni-grammy-winners>> (luettu 26.10.2016).

Cole, Natalie 2012. Morgan Piers Interview with Natalie Cole. [Verkkodokumentti.] Youtube.com. Saatavuus < <https://www.youtube.com/watch?v=42LP7IAiVEs> > (katsottu 1.11.2016).

Costner, Kevin 2012. Speech at Whitney Houston's funeral. [Verkkodokumentti.] Youtube.com. Saatavuus < <https://www.youtube.com/watch?v=2wjh0N1EzPI> > (katsottu 2012).

Fitzgerald, Ella 1969. One Note Samba (Scat singing). [Verkkodokumentti.] Youtube.com. Saatavuus < <https://www.youtube.com/watch?v=PbL9vr4Q2LU> > (katsottu 2009).

Lahnajärvi, Anne 2016. Karisma avaa ovia. Lehtiartikkeli. Evento. [Verkkodokumentti.] Eventolehti.fi. Saatavuus: < <http://eventolehti.fi/artikkelit/karisma-avaa-ovia/> > (luettu 1.11.2016).

Laurila, Kaarle Sanfrid 1918. Filosofian peruskysymyksiä. WSOY.

Mattila, Antti 2009. Onnentaidot: Flow-kokemukset. [Verkkodokumentti.] Terveyskirjasto.fi.

Saatavuus < http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=ont00013 > (luettu 25.10.2016).

Pienehkö sivistyssanakirja, alter ego. [Verkkodokumentti.] www.cs.tut.fi Saatavuus < <https://www.cs.tut.fi/~jkorpela/siv/laaja.html>> (luettu 13.11.2016)

Pienehkö sivistyssanakirja, artisti. [Verkkodokumentti.] www.cs.tut.fi Saatavuus < <https://www.cs.tut.fi/~jkorpela/siv/laaja.html>> (luettu 13.11.2016)

Winfrey, Oprah 1993. Michael Jackson Talks To... Oprah Live. [Verkkodokumentti.] Youtube.com. Saatavuus < <https://www.youtube.com/watch?v=BbltFJJPPmA> > (katsottu 1995).

Winfrey, Oprah 2009. The Michael Jackson Interview: Oprah Reflects. [Verkkodokumentti.] Oprah.com. Saatavuus < <http://www.oprah.com/entertainment/Oprah-Reflects-on-Her-Interview-with-Michael-Jackson> > (luettu 1.11.2016).

Haastattelun saatesanat

”Hei!

Valmistun joulukuussa laulopedagogiksi Metropolia Ammattikorkeakoulusta ja kirjoitan nyt syksyllä opinnäytetyötäni. Olen valinnut aiheekseni tutkia sitä, kuinka musiikkitaiteilija suhtautuu itse tekemäänsä musiikkiin ja/tai esiintymiseensä ja kuinka se on yhteydessä siihen, että hän on artistina vaikuttava ja pysäyttävä.

Olisin kiitollinen vastauksestasi, sillä nämä asiat ovat mietityttäneet minua esiintyjänä jo vuosia ja olisi mahtavaa saada lisätietoa siihen, mitä ihailmani taiteilijat itse ajattelevat asiasta.

Näihin kymmeneen kysymykseen voisi vastata joko kirjoittamalla kysymyksen alle tai vaikka nauhoittaa vastaukset sanelimeen ja lähettää äänitiedoston sähköpostiini hane.rouvali@gmail.com. Vastata voi halutessaan tietysti myös nimettömänä ja vastatessaan voi valita joko musiikin esittäjän, musiikintekijän näkökulman, tai molemmat.

Kiitos ajastasi! ”

